SCHLICK-féle vasöntöde és gépgyár részvénytársaság **BUDAPESTEN.**

Gyár és irodák: *VI., külső Váczi-út 1696/99.* | Városi iroda és raktár: *VI., Podmaniczky-utcza 14.*

Ajánlja kitünő és szilárd szerkezetü,

gőz- és járgányeséplő-készületeit és számos első díjakkal kitüntetett **szabad. SCHLICK-féle 2 és 3 vasu ekéit és szabad. mélyitő-ekéit,**

eredeti SCHLICK és VIDATS-féle **egyvasu ekéit, — talajmivelő eszközeit, boronáit és rögtörő hengereit, valamint**

Schlick-féle szab. **„Haladás“** sorbavetőgépeit.

Készletben vannak továbbá: **gabonatisztitó rosták (BAKER és VIDATS rendszer), takarmánykészitő gépek, tengeri morzsolók és darálók, szabad. Jókay-féle „Hungária“ daráló-gépek erőhajtásra, őrlőmalmok és olajmalomberendezések Eredeti amerikai kévekötő és marokrakó aratógépek és fűkasáló-gépek, szállitható mezei vasutak stb.**

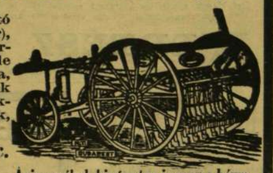

Előnyös fizetési feltételek.

Legjutányosabb árak.

Árjegyzékek kivánatra ingyen s bérm.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KERESKEDELMI SZÓTÁR

A M. T. AKADÉMIA ÁLTAL KIKÜLDÖTT SZAKBIZOTTSÁG KÖZREMÜKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTETTÉK

BALLAGI MÓR ÉS GYÖRGY ALADÁR.

A M. T. AKADÉMIA KIADÁSA.

I. NÉMET-MAGYAR RÉSZ.

Eddig megjelent az I—III. füzet. — Ára egyenkint 40 kr.

Az egész munka (német-magyar és magyar-német rész) 50 ív terjedelemben f. 1891 év végéig fog megjelenni 10 füzetben. Egyes füzetek nem kaphatók.

A «**Franklin-Társulat**» kiadásában Budapesten (IV. ker., egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent, és minden könyvkereskedésben kapható:

A MAGYAR BŰNVÁDI ELJÁRÁS MAI ÉRVÉNYÉBEN.

IRTA

Dr. FAYER LÁSZLÓ,

egyet. rendkivüli tanár.

ÁTALAKITOTT ÉS BŐVITETT MÁSODIK KIADÁS

Ára füzve 3 frt 60 kr.

Minden hölgynek, ki szép, és az akar maradni!

Minden hölgynek, ki nem szép, de az akar lenni!

Miután a mindenfelől mint ártalmatlan és igen hatásosnak ismert és kedvelt

dr. Spitzer-féle szépség-készitmények

a **„Salvator“-gyógyszertárban Nasicen, Eszék mellett,** annak special-laboratoriumában a szép-ég ápolására — készittetnek, de sokf-lé azokat utánozni v. **megtámadni** kivánják: bátorkodik a **Salvator-gyógyszertár Nasicen,** Eszék mellett, a t. hölgyvilágot figyelmeztetni, hogy **dr. Spitzer arczkenőcsét** á **35** kr., **dr. Spitzer mosdóvizét** á **40** kr. **dr. Spitzer valódi Salvator-szappanját** á **50** kr., **dr. Spitzer lyoni rizslisztjét** á **50** kr. és **80** kr., **kézi pasztának,** mely 3 nap alatt minden kezet finommá tesz, ára **60** kr., **legfin. glycerin arczpor,** egy doboz ára **60** kr. — **Dr. Spitzer «arczkenőcse» nasicei** (Eszék mellett) **Salvator gyógyszertárból** teljesen ártalmatlan és nem tévesztendő össze mindazon *arczkenőcsökkel*, melyek *higanytartalmuak*

csöt és mosdóvizét kérje a **nasicei gyógyszertárból. Szállitás csak a nasicei (Eszék mellett) Salvator-gyógyszertárból történik.** — ☞ **Felvilágositások, minden szépséghibáról,** és érdekes röpirat: **„TOILETTE-TITKOK“** **ingyen.** ☜ **Ismételadóknak különös nagy engedmény. 3 forinton felül bérmentve, 1 forinton alul semmi sem küldhető. — Csomagolás ingyen.** ☞ **Küldeményünk tartalma kivülről fel nem ismerhető.** ☜ **A gyári előállitás és mindennapi szállitás Nasicen (Eszék mellett) a „Salvator“-gyógyszertárban történik.**

Óvás! Nem árt, ha minden tégelyen és minden palaczkon **„Salvator“-gyógyszertár Nasice, Eszék mellett** áll irva. Csak a dr. Spitzer-féle szappant, kenő-

Budapesti raktár Török József gyógyszertára, király-utcza 12.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten (Egyetem-utcza 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

PASTEINER GYULA.

A MŰVÉSZETEK TÖRTÉNETE.

A LEGRÉGIBB IDŐKTŐL NAPJAINKIG.

352 ábra a szövegben.

MÁSODIK VÁLTOZATLAN KIADÁS.

Eddig megjelent az I—III. füzet. — Ára egyenkint 60 kr.

A teljes munka folyó 1891. év végéig 10 füzetben egyenkint 5—6 ív terjedelemben fog megjelenni. Egyes füzetek nem kaphatók.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható

GRÓF ANDRÁSSY GYULA BESZÉDEI

KIADTA

LÉDERER BÉLA.

ARCZKÉPPEL.

ELSŐ KÖTET. 1847—1868.

Ára füzve 3 frt.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utcza 4. sz.)

28. SZÁM. 1891. BUDAPEST, JULIUS 12. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | egész évre **12** frt | fél évre — **6** ‹ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre **8** frt | félévre — **4** ‹ | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre **6** frt | félévre — **3** ‹ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

HAYNALD LAJOS.

1816—1891.

Sulyos csapásokat mér a végzet Magyarország katholikus egyházára. Nagyjai sorában mély rendeket vág a halál kaszája s megfosztja legjelesebb főpásztoraitól. Simor, az esztergomi, Mihailovics, a zágrábi és most Haynald, a kalocsai érsek követték egymást a halálba rövid félév alatt. Velök Szent István koronájának területén a biboros egyházfejedelmek sora kihalt, Magyarország katholikus egyházának ma nincs kardinálisa.

Nagy volt a veszteség, mely az egyházat és a hazát az ország legelső főpapjának, Simor primásnak halálával érte. Mihailovics is az engesztelés szellemét s az anyaországhoz hű ragaszkodást képviselte a zágrábi érseki széken. Oly hivatást teljesített tehát, melyet eléggé méltányolni a nemzeti gyülölködés jelen korszakában alig is lehet. Érezhető hézag támadt mindkettejök után. De a veszteség kevésbbé általános annál, mely a kalocsai érsek halálával érte a katholikus egyházat és a hazát. A másik két biborosnál az egyháznagyi jelleg volt az uralkodó minden egyéb fölött: Haynaldnál szerencsés harmóniában találkozott az egyházi és világi kiváló hivatás tudata, a magyar egyháznagy igazi missziójának az az érzete, mely arra készti, hogy a tisztán egyházi ügyek mellett a földi lét nagy gondjaival is meleg érdeklődéssel foglalkozzék, s különösen azokkal, melyek e nemzet életével kapcsolatosak.

Haynald Lajos mint főpap, erős oszlopa, kiváló dísze vala egyházának, fentartója és védelmezője az egyház békéjének, világító vezérfáklyája magasztos czéljainak. Igazi fejedelem abban az országban, mely nem e világról való, de egyúttal igazi fejedelme annak a szellemnek is, mely e világ fölött uralkodik. Főpap és államférfi, vallása egyetemes eszméjének apostola s mégis hazafi, a ki lényének minden idegszálával a hazai talajhoz tapadt. Régmult idők egy fönmaradt alakjának tünt föl, a mikor egyháznagyok döntöttek királyok és népek tanácsában országok dolgai fölött. Feje, vezére volt a magyar «ecclesia militans»-nak, s mégis a béke volt jelszava, törekvése, czélja. Lelkében nem volt semmi harczias vonás. Sőt tudva jól, hogy e hazában az államnak és egyháznak semmire sincs nagyobb szüksége, mint egymásnak békés megértésére, soha sem igyekezett fölvetni az úgynevezett égető kérdéseket, melyek lángra gyúlasztják a szenvedélyeket, soha nem igyekezett az egyház javára valami olyat elhóditani, a mi az állam jogos hatalmi köréhez tartozik. S mikor ily kérdések mégis fölmerültek: ő neki már nem volt megadva, hogy mérséklő, engesztelő szavát latba vesse, lelkére sötét éjszaka nehezült, mely nem engedett többé semmit látnia a körülte végbemenő dolgokból.

Három évvel ez előtt ünnepelte meg pappá szenteltetésének félszázados jubileumát. Ez volt utolsó nyilvános szereplése. Azon alkalommal a «Vasárnapi Ujság» is megemlékezett a kitünő főpapról, avatott tollból ismertetvén élete pályáját, melynek ma csak azon mozzanataira kivánunk utalni, a melyek alkotmányos küzdelmeinkkel függnek össze, hogy kimutassuk, mi-

Munkácsy Mihály festménye.

HAYNALD LAJOS KALOCSAI ÉRSEK.

ként értelmezte ő a «magyar» főpap hivatását, nem keresvén a világi népszerűséget az egyház, nem az egyházi népszerűséget az állam rovására s e bölcs magatartásával megtalálván mind a kettőt.

Sajátságos, miként játszott bele Haynald életébe, mint gyakorolt döntő hatást egyházi pályája alakulásába is a világi politika.

1847 őszén meghalt Kopácsy esztergomi primás. Kunszt érseki helynök az egyházmegyei hivatal kanczellárjának nevezi ki a fiatal Haynaldot. Ez állásában éri a forradalom. Kunszt a legkritikusabb időben elmenekül Esztergomból és a fiatal kanczellár, a pragmatica sanctióra hivatkozva, megtagadja a Szemere-kormánynak a debreczeni függetlenségi nyilatkozat kihirdetését. E miatt Horváth Mihály kultuszminiszter elmozdítja állásából, melybe 1850-ben Esztergom új érseke, Scitovszky helyezi ismét vissza. Majd 1851-ben Kovács Miklós elaggott erdélyi püspök mellé öröklési joggal segédpüspökké nevezi ki egész váratlanul a fejedelem. Haynald egy évig vonakodik ez állás elfoglalásától s csak a fejedelmi ismételt parancsszónak engedve, lesz segédpüspök, majd Kovács halálával valóságos püspök, alig harminczhat éves korában.

Ily előzmények után bizton vélt reá számithatni az abszolut kormány, mely vak eszközt remélt benne czéljaihoz. Csalódott. Midőn a bécsi kormány a katholikus egyházzal is érezteti akarta önkényét, a fiatal püspökben váratlan ellentállásra talált. Ad verbum audiendum az uralkodó elé idéztetett, kinek bátran kijelenté, hogy készebb állásáról lemondani, semhogy fejet hajtson oly hatalmi intézkedések előtt, melyeket törvényeseknek elismerni tiltja lelkiismerete.

Ez utáni politikai szerepléséről álljanak itt a következők:

Az 1860 október 20-iki diplomának közzététele után, 1861 február 10-ére, báró *Keményi* Ferencz a király megbizása folytán «Erdély jogosult nemzetiségeinek kitünő férfiaiból» értekezletet hivott össze Gyulafehérvárra, hogy az erdélyi országgyülés összehivása ügyében véleményeiket hallgassa meg. *Haynald* a 48-ban kikiáltott unio megsértését látta a külön erdélyi országgyülésben. «Oda kényszerülök — mondá — nyilatkozni, hogy legalázatosabb alattvalói hódolattal kérjük meg felséges apostoli fejedelmünket, hogy fennálló törvényeink értelmében, honunk képviselőit *az egyedül illetékes magyar országgyülésre* legkegyelmesebben meghivni méltóztassék; miért is részünkre nézve megszünik a szükség, hogy *bármily más* országgyülés meghivásának vagy megtartásának módja felett elmélkedjünk, értekezzünk, tervet készitsünk, tanácsot adjunk.»

Az értekezlet február 12-én bezárult; de a pesti országgyülésre még sem hivták meg az erdélyi részeket. Csak *Haynald* kapott királyi meghivót a főrendiházba, mint a magyar püspöki kar egyik tagja. A főrendiházban azt sürgette, hogy a főrendek követeljék Erdély meghivását s a mig ez meg nem történik, addig ne tárgyaljanak. Mikor az alsóház felirati javaslatának tárgyalására került a sor, másfél óráig beszélt s ez alatt a másfél óra alatt országos hirü, ünnepelt férfiuvá lőn.

A magyar országgyülés felirata ellenére külön erdélyi országgyülést hivott össze a király 1861 november 4-ikére. Mikor ezt a királyi kéziratot az erdélyi kormányszék ülésén felolvasták, az oláh meg a szász tanácsosok a leirat kihirdetését sürgették. Ezt sürgette *Schmidt* Konrád is, a gyülöletes emlékü Schmerling hü embere: «El kell hagyni végre a rideg negáczió terét s az októberi és februári diplomák által teremtett uj helyzet igényeit ki kell elégiteni. Az 1849-iki forradalom leküzdése következtében a magyar alkotmány megszünt létezni és a történeti jog helyébe az erősebbnek joga lépett (!)» — A tanácsnak minden magyar tagjában fölforrt a vér e szemérmetlen gőgre, s *Haynald* ekkor ekkép szólalt föl: «Oly országban, mely törvényeihez, az alkotmányos alapelvekhez és a történeti joghoz bensőséggel ragaszkodik, alig lehet veszedelmesebbet tanácsolni, mint a történeti jog alapjáról való eltérés; mert ezzel feladatnak mindazon biztositékok, melyeket a jogfolytonosság az uralkodó trónjának és a nemzet jogainak nyujt. Nem állitható föl veszedelmesebb tétel, mint az, hogy a forradalom leküzdése a magyar alkotmány enyészetét vonta maga után. Mert valamint abban az esetben, ha az osztrák hadak 1849-ben teljesen leveretnek, a Habsburg-Lotharingiai dinasztia jogai el nem enyésznek: úgy a magyar hadak leverése sem hozhatott a nemzet jogaira enyészetet.» A kormányszék magyar tagjai Haynald inditványához képest szótöbbséggel leszavazták a királyi leirat kihirdetését s feliratot intéztek az uralkodóhoz, hogy az egybehivandó országgyülésig a czélba vett intézkedéseket függeszsze fel.

A bécsi kormánykörök elképedtek ennek a tanácsülésnek a hirére. Sietve intézkedtek, hogy *Nádasdy* Ferencz gróf félemlitse meg Haynaldot. Nádasdy levelet irt, a melyben a hüségről példálózott s «kevésbbé kellemes» Bécsbe idéztetéssel fenyegette a püspököt. *Haynald* rögtön utnak indult s Nádasdy gróf előtt igy beszélt: «Ha tölünk, püspököktől, azt lehetne követelni, hogy a különböző miniszteriumok által létesitett rendszerváltozásokkal mindenkor a mi saját politikai meggyőződésünket is változtassuk, és ily módon senkinek hasznára, saját erkölcsi és politikai életünk teljes megsemmisitésével politikai chamäleonok szerepét játszszuk: ezen esetben milyen sulya és nyomatéka lehetne az eljárásunkat joggal elitélő nép előtt szavunknak akkor, mikor az uralkodó iránt tartozó hüség és engedelmesség tanát hirdetjük neki, békére és nyugalomra intjük? A kormány is, mily előnyöket várhatna ilyen hozzá és hozzánk egyaránt méltatlan szemfényvesztéstől? Ezt senki sem kivánhatja, a ki apostoli fejedelmünk érdekeit igazán szivén hordja. Uralkodónk azt ohajtja, hogy becsületesen szolgáljuk. És igy fogjuk szolgálni. Én részemről kijelentem, hogy a bármely oldalról származó meg nem érdemelt gyanusitásokkal nem gondolva, becsületes meggyőződésemet fogom követni, a hon és ország érdekeit lelkiismeretesen fogom fölkarolni, esküvel szentesitett kötelességemhez képest, uralkodóm igaz barátainak barátja, ellenségeinek ellensége leszek végső lehelletemig!»

Nemsokára megintették Haynaldot, ki ismételten ugy nyilatkozott, hogy a király bizalmának elvesztése esetén kész letenni a pásztorbotot. Egyszersmind a káptalan itélete alá bocsátotta ez ügyet. A káptalan kijelenté, hogy a püspök politikai eljárását helyesli.

1863-ban, január 31-én ismét levelet irt *Nádasdy* Haynaldnak, határozott válaszra szólitván fel arra nézve, vajjon számithat-e most már a kormány az ő támogatására, vagy régi elvei mellett marad? Ez utóbbi esetben ugyanis — igy szól a miniszter levele — nem volna javaslatba hozható a püspöknek az erdélyi országgyülésre való meghivása. — *Haynald* ismét meghallgatta a káptalant s tiltakozott a miniszter előtt az ellen, hogy loyalitását valaki kétségbevonhassa. Egyszersmind kinyilvánitotta, hogy kérdésére nem hajlandó sem határozott, sem határozatlan feleletet adni.

Az erdélyi országgyülést Nagy-Szebenben julius 1-én tartották meg. *Haynald* a tridenti zsinat háromszázados ünnepére utazott s mikor visszatért, *Crenville* Lajos gróf altábornagytól, a Szebenben székelő királyi gubernium elnökétől mérges felszólitást kapott, hogy négy egyházi férfiut és több tanitót bocsásson el, dr. Veszely Károly gyulafehérvári gimnáziumi igazgatót pedig négy hét alatt mozditsa el, különben a gimnáziumot be fogja záratni. *Haynald* bizonyitékokat kért a gróftól, a ki a nevezetteket «politikai agitáczióval» vádolta; de a gróf csak «saját meggyőződését» hangsulyozhatta s bizonyitékokat nem küldött. *Haynald* ekkor igy válaszolt az erőszakos kormányzónak: «Exczellenciád meggyőződése iránt teljes tisztelettel viseltetem; de azt nem fogadhatom el vezérfonalnak a papjaim irányában követendő büntető eljárásnál. Nem vagyok azon szerencsés helyzetben, hogy exczellenciád magas elhatározásának végrehajtására hivatott, alárendelt közeg gyanánt tekinthessem magamat. Mint papjaim független birája, bizonyitékokra szorulok.»

Az a finom gúny, mely e szavakban nyilatkozott, érzékenyen érintette a bécsi köröket, még inkább fájt nekik Haynald egy másik kijelentése: «Sem a felséges ausztriai uralkodóház és a királyi felség személye iránti rendületlen hüségem, sem hazámhoz és ősi alkotmányához való ragaszkodásom nem engedi, hogy akár a tényleg kormányzó miniszterektől várható kegyek, akár a netán fenyegető ideiglenes hátrányok miatt *a lelkem mélyében gyökerezett jog és igazság sugallatait elnémitsam, emberi tekintetekből gyáván a szent ügy árulójává legyek!*» S nehány hét mulva Bécsből megkapta a felhivást, hogy lemondását, a melyről többször nyilatkozott már, nyujtsa be...

Politikai magatartása miatt kényszeritették tehát, hogy püspökségéről lemondjon, de IX. Pius pápa elégtételt adott neki.

A kiegyezés után Haynald visszatér Magyarországba s mikor Lonovics érsek meghalt, az uralkodó kegyéből kalocsai érsekké neveztetett ki. Ekkor kezdődött igazán politikai és társas életi szereplése.

A mig testi-lelki épségének birtokában volt, ott láttuk mindenütt az elsők között a magyar közélet mozgalmaiban, akár egyházi, akár politikai, tudományos, szépmüvészeti, emberbaráti, nevelésügyi vagy más társadalmi téren indultak meg. A főrendiháznak alig volt szorgalmasabb tagja, mint ő, s ha csak különös ok nem akadályozta, ott volt minden ülésen. A főrendiháznak egyik legkitünőbb alkalmi szónoka volt, a ki beszédeinek nemcsak tartalmára, hanem formájára is sokat adott. Rögtönzött felszólalásait is klasszikus szónoki forma jellemzé s vezéregyéniséggé tette a főrendiházban a főpapok között. Kezdettől fogva elnöke volt a magyar delegácziónak s a horvát regnikoláris bizottságnak. Tiszteleti és igazgató tagja volt a magyar tudományos akadémiának, szorgalmas látogatója úgy e tudományos intézet, mint a Szent-István-társulat üléseinek, résztvett az «Osztrák-Magyar Monarkhia Irásban és Képben» czimü ország és- népismertető irodalmi nagy vállalat szerkesztési gondjaiban, a földhitelintézet igazgatóságában, az országos kongresszusokon, jeleseink jubileumain, az országos ünnepélyeken s az udvari és főuri körök nyilvános vagy családi jellegü ünnepi alkalmain, hol szeretetreméltó finom modora páratlannak mondható kedveltséget szerzett neki. A nemzeti múzeumnak egyik legnagyobb jóltevője volt, s kincseket érő herbáriumával ennek növénytani osztályát a legelsők egyikévé tette Európában.

De a tudomány egyéb ágairól sem feledkezett meg. Székhelyén nagy költséggel csillagvizsgáló intézetet és földdelejességi obszervatoriumot, továbbá rendkivül gazdag növénytani könyvtárt, úgy szintén főgimnáziumot és nevelő-intézetet alapitott, sokat fordított archeologiai ásatásokra, a «Vatikáni magyar okmánytár» s a «Katholikus tanügy» kiadványaira. Tekintélyes alaptványt tett a zenészet fejlesztésére s bőkezüleg támogatta a képzőmüvészeteket, különösen az egyházi festészetet. Maga is jeles iró volt s a «Biblia flórájáról» irott akadémiai székfoglalója magas fokán áll a tudományos értéknek.

1889-ben, aranymiséje után kevéssel, letünt a szereplés teréről. Veszedelmes idegbaj támadta meg, mely kivette kezéből a tollat, s kitörülte emlékezetéből a betük alakját. A nagytudományu főpap sem irni, sem olvasni nem tudott többé, elfeledte mind a kettőt, mintha soha nem is tanulta volna. A legborzasztóbb csapás, mely müvelt embert érhet: uralkodni szellemben, tudományban, ismeretekben a haladó kor fölött, s egy napon arra virradni föl, hogy tehetetlen gyermek lett, a kinek hiába adnak könyvet, hiába tollat a kezébe, egyikről sem tudja, mire való, a betük előtte ismeretlen ákombákomok, a vonások, miket papirra vet, nem jelentenek semmit....

Ez a sors érte Haynaldot. Napról-napra hanyatlott. Szélhüdések érték, melyek eleinte szóbához, majd abban is egy kerekes székhez, végre ágyhoz kötötték, melyet ime most fölváltott a koporsó...

Halála nem csupán az egyháznak veszteség, hanem a hazának is s egész közéletünknek, melynek oly hatalmas munkása volt. Az ország részvéte kiséri koporsóját a sirkápolnába, a kalocsai székes egyháznak földalatti boltivei alá, melyet gróf Csáky Imre és gróf Batthyány József épittettek s melynek szentelt öble annyiszor hangzott a most végkép elnémult ajkak ihlett szavától.

MEGINT TAVASZDAL...

— Megint tavaszdal? Igy kiáltok —
Megint a régi zöngemény,
Megint a «nyiló kis virágok»
«Pacsirtahang» és «Estifény!»

— Ugyan mikor lesz vége végre,
Mikor hagyjátok abba már?....
— Akkor, ha egykor majd a télre
Nem jő tavasz, s tavaszra nyár.

Ha egyszer majd a kikeletnek
Nem lesz virága, illata,
Ha majd az emberi sziveknek
Nem lesz szerelme, bánata.

De mig szerelmet énekelhet,
És megujúl a kikelet,
Az uj tavaszt, és uj szerelmet
Mindig uj dal énekli meg.

Mindig akad a gúny daczára
Költő, kitől azt hallhatod:
— Hallgass a szép tavasz szavára,
Dalolj, a mig zenghet dalod!

Pataj Sándor.

ESKÜVŐ ELŐTT.

Piros sugár siess, az est
Sebes szárnyon közelg.
Öltözz csillagsugárba éj,
Bibor-palástba regg!

Hajnal himezz rétet, mezőt,
Gyöngygyel, gyémánttal is!
Sötétzöld köntöst ölts virág,
Öltsön minden fa is!

Szegj zöldelőn ösvényt bokor,
Dal zengjen ágodon!
Pázsit teritsa lágy szőnyeget
Illatba' gazdagon!

S ti kedves, játszi dalosok,
Vidám madár sereg,
Dalolva zengni örömöm'
Ti is eljőjetek!

Szabad, szabad kis titkosim
Titkom kizengnetek!
Már a lugas susogja is:
Nászomra jőjetek!

Hollósy István.

A HONVÉD ZÁSZLÓ.

Elbeszélés.

Irta Borostyáni Nándor.

II.

1861 tavaszán, egy pompás márcziusi napon, midőn a kora délelőtt daczára már perzselőn sütött le a nap Dél-Karolinának beláthatlan gyapot-, kávé- és czukornád-ültetvényeire, egy tetőtől talpig fehér gyolcsba öltözött lovas ügetett a karcsu pálmáktól és terebélyes sykomoroktól képezett hosszú fasorban, mely egy nagyobb plantage urilakához vezetett.

Csinos, rokonszenves arczú fiatal ember volt, a kinek széles karimájú, fehér gyökérkalapja alól két nagy fekete szem életvidoran és bátran tekintett a világba. Könnyü volt észrevenni, hogy sarja azon régi, nemes franczia családok egyikének, melyek, bár közel kétszáz év előtt telepedtek le Louisianában és Karolinában, tisztán megőrizték a faj jellegét.

Az útmenti ültetvényekben dolgozó szerecsenek alázattal emelték meg kalapjukat a deli lovas előtt.

— Nem láttad uradat? — kérdé egy szálmagas, bikanyakú feketéhez fordulva.

A néger széthúzta duzzadt, piros ajkait, a mi barátságos mosolyt jelentett.

— Oh, igen. Massza nem régen volt itt. Most bizonyosan reggelizik.

Csakugyan a plantage tulajdonosa óriási folyondároktól befutott verendáján ült a reggelinél, fiatal, bájos neje és két viruló gyermeke körében, midőn az idegen lovas megállt a ház előtt.

— Azt hiszem, vendéget kapunk, édesem, — szólt a ház ura, fölemelkedve helyéről és eléje menve az érkezettnek.

De alig, hogy szemügyre vette, vidáman kiáltott föl:

— Isten hozta, kedves Charles. No, ez derék dolog Öntől. Már azt hittem, hogy megfeledkezik régi barátairól.

— Soha, kedves Dorándy! Akkor meg nem érdemelném, hogy többé rám süssön ez az áldott nap, mely, mint látom, gyönyörüen fejleszti az ön ültetvényeit.

— A mely azonban egy kissé kegyetlenül tüzött le önre.

— Eh, szót se érdemel. Annál kellemesebb volt az éjszaka.

Dorándy meglepetve pillantott vendégére.

— Csak nem Charlestonból jön ön, hogy egész éjjel uton volt?

— De bizony, onnan jövök, még pedig, a a mennyire lehetett, toronyirányban. Keresztül a plantage-ok utain.

— Csak nincs valami baj önöknél?

— Hála istennek, nincs, mindnyájan egészségesek otthon. Hanem azért elég komoly ügyben, küldetésben jövök. Férfiakra van szükségünk, kedves Dorándy. Olyan tapasztalt, harczedzett, bátor férfiakra, mint ön. Apa nagyon kéreti, hogy a plantage-tulajdonosok holnapi gyülésén, Charlestonban jelenjék meg. Azt tartom, hogy ott igen fontos, mindnyájunkat a legközelebbről érintő határozatokat fognak hozni.

— A helyzet tehát még feszültebbé vált?

— Feszültté a késhegyig; a fegyverek hatalmára való hivatkozásig.

Dorándy végig sodorintott a bajszán.

— Teringettét! Ez már komoly dolog.

— Valósággal az, uram. Azt ön már bizonyára tudja, hogy Dél-Karolina, Mississippi, Florida, Alabama, Georgia és Luisiana államok kiléptek az Unióból, megalakitották a déli államok szövetségét és megválasztották Jefferson Davis-t elnökül.

— Elhagyatottságomban épen csak hogy erről vagyok tájékozva, kedves Charles.

— Nos hát, most az uj konföderáczió meg fogja mutatni, hogy nem fél a yankeek fenyegetéseitől. Nem fogjuk türni, hogy az Éjszaknak kalmárai és jogcsavaró ügyvédei ránk erőszakolják akaratjukat. Ön, mint plantage-tulajdonos, tudja, hogy a rabszolgaságot itt megszüntetni annyi volna, mint tönkretenni a földbirtokosokat s egy rengeteg területnek virágzó mezőgazdaságát. Ninesenek fehér munkásaink; de ha volnának is, itt e félig tropikus égaljban képtelenek arra a munkára, a mit négereink teljesítenek. És micsoda hamis, hazug filantropizmus az, ha ott Éjszakon a mi szerecseneink nyomoruságos helyzetéről deklamálnak? Az ő gyári munkásaik, azok az igazi rabszolgák. A mi jól táplált, világos, szellős házakban lakó négereink, a kik a déli órák kivételével az egész napot isten szabad ege alatt töltik, teheneket és baromfit tartanak saját szükségletükre udvarukon, százszorta jobban élnek, mint az ő fehér rabszolgáik a gyárakban s a proletariátusnak nagyvárosi barlangjaiban.

Dorándy mosolygott a fiatal ember hevén.

— Annyit én is mondhatok, kedves Charles, hogy az én feketéim minden pillanatban tüzbevizbe rohannának értem. No, de most hadd vezessem szobájába. Remélem, egy hideg fürdő jót fog tenni önnek. Azután várjuk Henriette-tel a reggelinél...

Hogyan került Dorándy Béla hazájának elhagyása után Amerikába és miként lett az egykori honvédtisztből vagyonos plantage-tulajdonos Dél-Karolinában, azt hamar el lehet mondani. Annál hosszabbnak tünt föl neki az a pár esztendő, melyet török földre való lépése után folytonos nélkülözésben töltött.

Ámbár a vallás külsőségeire semmit sem adott s azon fölvilágosult szellemekhez tartozott, kik az istent más szertartások szerint imádó emberben is csak felebarátot látnak, alapjában véve vallásos kedélye ellent tudott állani azon erős kisértésnek, hogy fölvegye az izlamot s azzal utját egyengesse gyors emelkedésének a török hadseregben. Aztán nem tartotta összeférőnek jellemével, hogy várható előnyök miatt lemondjon hitéről.

Nem lépett be tehát a próféta követőinek hadseregébe; ellenben azon volt, hogy Konstantinápolyban leczkeadással tartsa fönn magát. Tudott meglehetősen németül, francziául, angolul. Ezt próbálta hát értékesiteni.

Nem boldogult vele. Ismerősei nem voltak, ajánlatokkal nem birt. Egy ideig csak eltengődött azon a honorárіumon, a melyet egy emberséges effendi fizetett neki, a ki szükségét érezte jövőjére való tekintettel, hogy megismerkedjék a franczia grammaire elemeivel.

Egy félév múlva azonban ez a forrás is bedugult. A jó effendi egy nagy lakomán annyi sárgadinnyét talált enni s otthon, hogy forróságát lehütse, annyi aludt tejet ivott rá, hogy bélgyuladást kapott és csakhamar elköltözött Mohamed paradicsomába.

Időközben az a kevés magyar is, a kikkel érintkezést tartott fön, elszállingózott Istambulból, (Kormuthról, a kit veszélyes zúzott sebje miatt a widdini katonai kórházban kellett hagynia, soha többé nem kapott hirt).

Helyzete oly kétségbeejtővé alakult, hogy egy reggelen azon vette magát észre, hogy nincs még csak egy árva «parája» sem.

Kezébe vette pisztolyát, a melytől nagy nélkülözései daczára se tudott megválni, mivel egy ellenséges dzsidás-őrnagy kezéből ütötte ki az isaszegi csatában, s azon gondolkozott, nem volna-e jobb véget vetni e nyomoruságos életnek?

Hanem aztán eszébe jutott a daczos fölkiáltás, melylyel a legválságosabb helyzetekben szokta volt biztatni honvédeit:

— *Ne hagyd magad, magyar!*

Visszatette az értékes müvü fegyvert helyére és lement Galatába, a kikötőbe.

Nem ismerte senki. Röstelkedés nélkül ajánlkozhatott teherhordónak.

A szabadságharcz daliája ugy hordta hátán naphosszant a nehéz zsákokat a hajókból a kikötőbe, mint az utolsó rongyos hamál.

Hanem ez volt szerencséje, életének forduló pontja.

Egy new-orleansi kereskedelmi hajó kapitánya nem tudta magát megértetni egy alantas török vámhivatalnokkal.

Dorándy tanuja volt a jelenetnek. Letette zsákját s oly pompásan felelt meg rögtönzött tolmácsi szerepének, hogy a tengerész, a kit meglepett e szegény teherhordónak férfiasan szép, nemes arcza és értelmisége, beszédbe ereszkedett vele.

Vonakodva és kitérve felelt a nyomorában is büszke magyar az amerikainak nyilt, egyenes kérdéseire.

De végre is meg kellett adnia magát. El kellett mondania a teljes, megindító valóságot.

A kapitány meghatottan nyujtá neki oda kezét:

— Ön magyar és szerencsétlen. Ez a két körülmény kötelességemmé teszi, hogy fölajánljam önnek segitségemet. Ön nem tudja, mennyire lelkesültünk mi odaát Amerikában nemzetük ügyéért, melyet oly hősileg védtek fegyverrel. Sokért nem adom, uram, hogy szerencsés voltam hallani nálunk nagy szónokukat, Kossuthot . . . Önnek nem szabad itt maradnia. Elviszem önt New-Orleansba. Az én vendégem lesz a hajón, Sir . . . Semmiféle ellenkezés! . . . . . Adja rá a kezét.

Igy jutott Dorándy az új világba és vele egy nem remélt boldogság révpartjára.

A derék tengerész, a ki a hosszú út alatt be tudott látni védence lelkének mélyébe, hol a legrokonszenvesebb férfiúi jellem kincsét találta, azzal az ajánlattal kinálta meg Dorándyt, hogy vegye át a karolinai birtoka fölötti felügyeletet.

Santon kapitány csak hosszú időközökben töltött nehány hónapot a plantage-án, hol korán özvegygyé lett nővére vezette a gazdaságot. Az öreg tengerész, a kinek több hajója ringott az oczeánon, még mindig szerette a tengert. Azon nőtt föl, annak veszélyei és viharai edzették meg lelkét, azon szerezte vagyonát.

Dorándy hálásan fogadta el az ajánlatot. S életének zivatarai, a hontalanságnak keserű viszontagságai után nemcsak lelkét kielégitő munkakört és nyugalmat talált nagylelkű jóakarója birtokán, hanem egy szerető női szivet is, mely minden dobbanásával viszonozta szerelmét.

Három évvel azután, hogy először pillantotta meg a plantage-nak hatalmas legyezőpálmáktól, gránátalmafáktól és sykomoroktól árnyalt, barátságos urilakát, Henriette, a kapitány unokahuga, szemefénye és minden vagyonának örököse, a charlestonei székesegyházban örök frigyre nyujtá neki oda kezét.

A jó mister Santon, a ki mindezt a nagy boldogságot létrehozta, nem sok ideig ringathatta térdein unokáját, a nevére keresztelt tömzsi Willyt.

Övéi egy reggel halva találták ágyában.

Hirtelen, fájdalom nélkül elaludt örökre. Úgy, a hogyan ezt gyakran kivánta magának.

(Vége köv.)

A KALOCSAI SZÉKESEGYHÁZ A PÜSPÖKI PALOTÁBÓL FÖLVÉVE. — Háry Gyula rajza.

MAGYAR EVEZŐSÖK GYŐZELMEI.

Hip, hip, hurrah!

Junius 21-ike emlékezetes marad a magyar evezősök történetében. A mióta magyar evezősport egyáltalán létezik, tehát körülbelül egy századnegyede, mert hiszen maga az evezősport sem valami nagyon régi, alig 80 esztendős, az idei junius 21-én vivták ki magyar evezősök, külföldön legimpozántabb győzelmüket. Eddig jóformán hozzászoktunk, hogy külföldi evezősök idejöjjenek hozzánk, az ország szivébe, Budapestre, és elnyerjék legszebb dijainkat. Akkor, nem tagadjuk, irigységgel néztük azt a kondiczíót, azt a traininget, azt a preczizitást, a melylyel külföldi versenytársaink az evezőt huzták és bennünket lehuztak nemzetközi evezőversenyeinken. Kivánságaink netovábbját akkor az képezte, vajha valamikor el tudnók érni az evezésnek azt a tökéletességét, a melyet a külföldi győzökben megcsodáltunk. Ez a kivánságunk teljesedett. Nemcsak utolértük, hanem fényesen le is vertük őket. És épen akkor történik ez, a mikor általános szomorusággal panaszkodunk a magyar evezősport lehanyatlásán; a mikor Budapesten nem tudunk összehozni egy evezőversenyt, hanem *walkover*-ben döl el olyan értékes dij sorsa, mint amilyen a *Nemzeti Hajós-egylet* vándorserlege, a melyet birni, dicsőségére szolgálhat bármely evezős egyesületnek. A jun. 21-ki bécsi győzelmek nem jöttek egészen váratlanul. A kik ismerik az evezősport viszonyait Budapesten, azok tudták, hogy a *Neptun* budapesti evezős egylet birja magában mindazokat a garanczíákat, a melyeknek alapján jobb jövőt lehet remélni a magyar evezés sportszerű föllendülésére. Ez a legifjabb budapesti evezős egylet. 1884-ben alakult, akképen, hogy a *Nemzeti Hajós-egylet* néhány tagja kilépett, és megvetette az alapját az új egyesületnek. Czéljukat mindjárt kezdetben az képezte, hogy az evezés sportszerű művelésének új lendületet adjanak Magyarországon; ehhöz a czéljukhoz folytonosan szivósan raszkodnak, és mindent elkövetnek, hogy el is érjék azt. Megalakulásuk óta nem telt el esztendő a nélkül, hogy a *Neptun* fehér-kék lobogója győzelmet ne aratott volna. 1885-ben a bécsi *Turner Ruder Club* ellen a budapesti nemzetközi skiffversenyben, 1886-ban ugyanabban a versenyben, 1887-ben ismét ugyanabban a versenyben győzött; 1888-ban már Bécsben diadalmaskodik a *Neptun*: három dijat hoz haza; Budapesten pedig négyszer jön elsőnek a czélponthoz; 1889-ben Budapesten egy, Bécsben egy, Szegeden két dijat vivott ki; 1890-ben Budapesten a nemzetközi skiffversenyben győzött; az idén pedig Bécsből négy dijat hozott haza, és Budapesten egy dijat nyert. Igy a *Neptun*-nak hét-nyolcz évi fenállása óta összesen husz dij van most birtokában, ezek közül nyolcz külföldi, tizenkét magyar dij. Olyan eredmény ez, a melyre a *Neptun* méltán büszke lehet, és a melyért méltán megérdemli teljes elismerését a sportvilágnak. Olyan eredmény, a melyek alapján jogosan mondhatjuk, hogy a *Neptun* buzditó példájától várjuk a sportszerű evezés föllendülését Magyarországon.

*

A *Neptun*, mint már említettem, 1884-ben alakult; most van két tiszteletbeli-, hat alapító-, tizennyolcz pártoló- és 46 rendes tagja; az alapszabályok a rendes tagok számát 50-re szabják ki. Elnöke Hieronymi Károly országgyülési képviselő, az osztrák-magyar államvasuttársaság igazgatósági elnöke, a kinek buzdítása sok részben rászolgált annak a kitünő szellemnek a megerősítésére, a mely győzelemről győzelemre viszi a *Neptun*-t. Az egyesület hajóinak száma tiz (Claspertől, W. Jamestől, Leuxtől, Rettigtől, tehát a legelső hajókészitőktől); ezeken kivül az egyesület tagjainak van négy hajójuk, összesen tehát tizennégy. Az egyesület vagyona 9805 forintra rug, miben a hajók számlája 3230 frttal szerepel. Az egyesület tagjai összesen 17,419 kilométert eveztek 1890-ben; legtöbbet evezett Kleiner Gyula, 1282 kilométert; ezer kilométernél többet eveztek Perger Ferencz, Stettner László, Szendey Béla, Tergovesics Jenő. Az egyesület háza a Margitsziget alsó végén áll, a partra épitve, sok komforttal és czélszerű berendezéssel. Az egyesület eddigi győzőinek névsora: ifj. Ádám Károly, Egyed Sándor, Hoffmann János, Kleiner Gyula, Mészáros Ferencz, Pekár Gyula, Perger Ferencz, Perger Ignácz, Stettner László.

*

A junius 21-iki bécsi nemzetközi versenyek alkalmával a *Neptun* öt versenyre nevezett, és ezek közül négyet megnyert, igen jó ellenfelekkel szemben, a kiktől az osztrákok sokat vártak.

MAGYAR EVEZŐSÖK GYŐZELMEI. — Dr. Stettner László skiff-ben.

Perger Ignácz a II-ik oszt. egyes-versenyben 8 percz 50 másodpercz alatt érkezett be elsőnek; hárman indultak. Ezekben a versenyekben 2000 méteres pályán: négyes kormányos nélkül (vándordij) 6 p. 52 mp., első osztályu négyes kormányossal (Bécs város tiszteletdija) 6 p. 58 mp., négyes kormányossal (vendégek versenye) 7 p. 5 mp. alatt győzött a Neptun csapata könnyen, előkelő stilben, fölénynyel. A Neptun négyes csapata: Mészáros Ferencz, ifj. Ádám Károly, Pekár Gyula, Perger Ferencz, (stroke), Kleiner Gyula (kormányos) Bécsben általános meglepetést keltett, olyan összeillő, erős, magas alakokból állott, olyan összevágóan, olyan pontosan és nyugodtan dolgozott. A szakférfiak valóságos elragadtatással nyilatkoztak a magyarokról, a mire, hogy teljesen rászolgáltak, azt bizonyitják fényes sikereik, a melyek nemcsak abban jutottak kifejezésre, hogy négy versenyben elsőnek érkeztek, hanem abban is, hogy igen jó rekordokat értek el. A *Neptun* idei négyese valóban első klasszisu, és épen azért sajnálnunk kell, hogy nem mentek el Hamburgba is, a mint eredetileg tervezték. A bécsi eredmény szivós munka, férfias kitartás, erős elhatározás, igazi angol training gyümölcse; és mutatja, hogy az evezés, de általában a verseny minő üdvös hatást gyakoról nem csak a testre, hanem a karakterre is. A verseny ébreszti az embert tudatára összes testi és lelki erőinek, a verseny kényszeriti, hogy ezeket teljes mértékben ki is fejtse. Épen ebben rejlik a verseny morális értéke. Hiszen az egész élet egy elkeseredett verseny: erőink összemérése mások erőivel. Minél előbb hozzászokunk tehát ehhez, annál jobb. A traininget egy angol trainer (Clasper) vezette, a kit a *Neptun* egyenesen erre a czélra hozatott Angolországból.

MAGYAR EVEZŐSÖK GYŐZELMEI. — A *Neptun* által az idén nyert díjak és a győzők.

Perger I., Pekár Gy., Mészáros F., Kleiner Gy., Perger F., Clasper (trainer), Ádám K.

Az ötödik díjat az idén Bu-

MAGYAR EVEZŐSÖK GYŐZELMEI. — A *Neptun* négyes hajója.

Mészáros F. Ádám K., Pekár Gy., Perger F. (stroke).

dapesten nyerte a *Neptun*: jun. 28-án a nemzetközi skiffversenyben, a mikor Stettner László *walkover*-ben 9 percz 59 másodpercz alatt vitte el a *Nemzeti Hajós-egylet* vándorserlegét a 3000 méteres pályán. A *Nemzeti Hajós-egylet* 1883-ban alapította ezt az értékes díjat (ezüst serleg dombormüvekkel, ezüst tálczán), a melyért azóta minden esztendőben folyt a mérkőzés, de csak most sikerült a *Neptun*-nak elvinnie; háromszor egymásután kellett megnyernie, hogy a győzelem véglegessé váljék. Stettner László, a kitünően trainirozott skiffista 1889-ben, 1890-ben és most jun. 28-án szállt vizre a serlegért.

Az evezés egyike a legegészségesebb, egyike a legszebb testgyakorlatoknak. Edző, szórakoztató, jellemfejlesztő hatásához kétség nem fér. Angolországban s a kontinensen is akárhány országban meglett koru férfiak kedves mulatsága. A nemzet erejének fejlesztése szempontjából hasznos szolgálatokat tesznek az egyesek és egyletek, ha buzgóan fáradoznak ennek a nemes sportnak a meghonositásán és népszerüvé tételén. A versenyekben elért sikerek bizonyosan hathatósan közreműködnek az érdeklődés föllobbantására, és ebből az általánosabb szempontból is megérdemlik a *Neptun* derék tagjai őszinte szerencsekivánatainkat szép győzelmeik alkalmából. Most, a mikor jobb kor látszik fölvirradni a férfias testgyakorlatoknak eddig elhanyagolt, de azért nem kevésbbé fontos ügyére, méltó figyelem és érdeklődés tárgyát képezi az az egylet, a mely áldozatot nem kimélve, férfiasan, komolyan, sportszerüen kultiválja az evezést, a testgyakorlásnak ezt az előkelő ágát.

Szokolay Kornél.

AZ ÉG CSODÁI.

A bolygó csillagok.

Ezelőtt nehány hónappal, a tél végén, arra határoztam el magamat, hogy az ég titkainak kifürkészésére oly szükséges eszközön, a léghajón, egy nagyobb kirándulást tegyek. Erre leginkább az a gondolat ösztönzött, hogy a teljesen kormányozható léghajók feltalálását még nagyon távolinak tartván, életem hátralévő részét szak tudományom kifejtésének szenteljem.

Egy órával napnyugta előtt elindultunk. Az idő hideg, de szép volt. A kék égen a felhők egész serege vitorlázott, melyeket a csillagászok *sziklának* neveznek. Ezek alakjukra nézve csakugyan sziklának látszanak, és levegőhöz ép oly kevéssé hasonlitanak, mint a gránit a vízhez.

Mihelyt ezen sziklák színvonalába jutottunk, a nap túlságosan meleg sugarai, melyek sem az időszaknak, sem pedig az órának meg nem feleltek, hajónk árnyékát a gyorsan elvonuló felhőtömegekre vetették.

Léghajónk körül a szivárvány minden szineiben tündöklő kettős kör képződött, mely csak akkor maradt el, midőn már a felhők fölé jutottunk.

Nemsokára a föld felületét csak egy fekete elmosódott lap jelezte, melyen semmi látni való nem lévén, szemeinket ösztönszerüleg az égre szegeztük.

Kelet felől egymásután fényes pontok tűntek fel az égen, melyeknek száma a nap eltünésével mindinkább szaporodott. A sötétség teljes beállta előtt az ég boltozata teljesen megváltozott, és szemeink előtt oly kimondhatatlan szépségü kép tárult fel, melyről soha fogalmunk nem volt. Az előttünk ismeretes csillagok alakja folyton nagyobbodott, és azt hittük, hogy nemsokára kiterjedésük miatt árnyékot fognak vetni. *Sirius*, melyre azonnal ráismertünk, egyelőre oly nagynak látszott, mint a tündérfényü *Venus*.

Ámde a folyton gyarapodó világosság daczára, mely az égi testek számtalan tömegéből kisugárzott, végre helyi ismereteink elfogytak. Egyikünk sem tudta, minek tartsa a roppant nagyságu égi testeket, melyek távesöveinkkel a földről nézve oly apróknak tünnek fel. Leginkább azonban a bolygó csillagok vezettek tévutra. Ezeknek feltünése meglepő hatást gyakorolt reánk.

Nem hiába hasonlitják a költők az emberi szív kivánságait a bolygó csillagok gyorsan feltünő és elmuló megjelenéséhez.

Számtalan fellobogó láng, mely azonban gyorsan ismét eltünik, elkábitja a szegény halandó elméjét, ki ilyenkor törpeségét egész valójában megérti.

Ha a bolygó csillag meteor alakjában a végtelen láthatáron feltünik, a viz szine fölé eldobott kavicsok szökéséhez hasonló roppant ugrásokkal, egetverő recsegéssel eltünik. Ezen lárma onnan ered, mivel a nagy és nehéz tömeg előtt a levegő nem nyilik meg elég gyorsan. Mindazonáltal a levegővel való összeütközés oly erős, hogy a meteorok többnyire számtalan darabra pattanva, az ürben eltünnek.

A bolygó csillagok járását rendes időszakokban a földről is meg lehet figyelni és akkor végtelen tömegekben jelennek meg az égen.

Kétszer egy esztendőben földünk körül a bolygó csillagok hulladékai végtelen tömegekben fordulnak elő. Először rendesen augusztus elején szép napok beálltával, másodszor november közepének éjszakáin.

Ezen megjelenések soha sem maradnak el, csakhogy nem egyforma formák közt fordulnak elő, mi azt mutatja, hogy a természet minden tüneményeiben bizonyos változást szokott előidézni.

Az augusztusi csillaghulláskor az éjszakák minden évben hasonlók egymáshoz. A tüzes cseppek egyforma nagyságuak és számuak, de már a novemberi bolygó csillagoknál ezen egyformaság nem észlelhető. Vannak esztendők, midőn nagyobbak és számuk is szaporodik, de némelykor csak elvétve veszszük észre a bolygó, egymásután futó lángokat.

Minden harminczkettedik vagy harminczharmadik esztendő lefolyása után az ég boltozatán roppant tevékenység szokott kifejlődni.

Ilyenkor a bolygó csillagokat megfigyelés nélkül is meg lehet találni. A történelemből tudjuk, hogy 902-ben egy őszi éjszakán ily rendkivüli tünemények mutatkoztak, midőn *Ben-Ahmed* szultán, kit akkoriban nagy mágusnak tartottak, rögtöni halállal kimult. Az 1868-ra előre jelzett tüneményeket a franczia csillagászok különösen meg akarták figyelni. *Le Verrier* nagy előkészületet tett és a tudományos szövetkezet minden állomásan résen voltak. Én arról értesitettem a nagyhirü tudóst, hogy a nevezetes esemény kedvéért ismét léghajóra fogok ülni. *Le Verrier*, kinek gyenge testalkata ilyesmit ki nem birt volna, nagy örömmel fogadta ajánlatomat és a megfigyelésre nézve különös utasitásokkal látott el. Ámde a véletlen az utolsó pillanatban oly akadályt gördített elém, mely miatt csak huszonnégy órával utóbb kelhettem útra, a midőn azután csak azt konstatálhattam, hogy az égi hadsereg számtalan zászlóaljakkal jelent meg a légyotton.

Egyébiránt a megfigyelést a sötét és sürü felhők lehetetlenné tették, úgy, hogy aránylag Európában mégis én láttam legtöbbet.

Amerikában egy odavaló csillagász léghajó hiányában a washingtoni kormány előzékenységével, idejekorán Kalifornia legmagasabb hegyére, a *Mont-Whitney*-re jutott, hol elég kényelmes és czélszerü megfigyelési állomást rendezett be magának. Jelentését, mely a tudós világot elragadta, e helyütt még részben sem adhatjuk, mivel ily formán közleményünk vaskos kötetté nőné ki magát.

Egyébiránt a híres amerikai tudós, Langley Vilmos úr, határozottan kijelentette, hogy mindaddig, míg a kormányozható léghajók e részben a tudomány segitségére nem jönnek, az égi tünemények megfigyelése mindig csak az időjárás szeszélyeitől fog függni.

Ezentúl csak 1896-ban vagy 1897-ben várhatjuk a nagyszerü esemény ismétlését, mikorára tán a léghajózás tökéletesbitése folytán a megfigyelés sokkal tüzetesebb és érdekesebb leend.

SAINT-GERMAIN GRÓF.

Történelmi elbeszélés.

Le Notre M. G. után.

II.

— Nem gondolt ön arra, — folytatá Richelieu herczeg, — hogy titkát érvényesitse. Hiszen ez úton gazdagabb lehetne, mint a föld összes királyai.

— Gazdag? Mi ez? Gazdag voltam, és ha akarom, most is az lehetek. A gazdagság titkát szintén birom, de nem használom fel, vagyis inkább *már* nem használom fel. Oly gazdag voltam, a milyen gazdag ember csak lehet, de azt tapasztaltam, hogy ez épen semmit sem ér.

Az ebéd véget ért. Richelieu nem tudott érdekes vendégjétől megválni, ki azonban a házigazda szerepét elvállalva, az asztaltól felkelt. A tábornagy parancsot adott a z elutazásra, de mialatt cselédjei az ezüstöt és egyéb asztali készletet a konyhakocsira ismét felrakták, az ismeretlennek kezét nyujtá:

— Uram, soha sem fogom elfelejteni azt, mi köztünk itt történt; lehet ön valami különös tünemény, vagy egyszerű szemfényvesztő, ez nekem mindegy; egy nagyon élvezetes órát töltöttem társaságában, s ezért önnek hálával tartozom. Sziveskedjék nevét megmondani, mely előttem egészen ismeretlen, ha ugyan egyáltalán van neve.

— Nekem már sok nevem volt, e perczben Saint-Germain gróf a nevem.

— És Párisba utazik?

— Egy hónap mulva ott leszek: előbb Lisszabonba és Madridba kell mennem, hol az udvarnál bizonyos teendőim vannak.

— No, kedves gróf, igérje meg, hogy a párisi társaságban én mutathassam be. Miután oly szerencsés voltam önnel találkozni, midőn az országba jött, hadd mutassam be versaillesi barátaimnak, kik bizonyára szivesen fogadják.

— Herczegséged igen kegyes. Szives pártfogását mindenesetre igénybe fogom venni. A mi a szives fogadtatást illeti, tudom, hogy e részben is, mint egyébütt, szintén sikerrel fog eljárni.

— Jó, tehát első látogatása nekem szól!

— A napot és órát herczegséged lesz kegyes meghatározni.

— De minek, hátha útközben valami véletlen feltartóztatná? Hátha elkésne?

— Én soha sem szoktam elkésni!

— Ördöngős ember! de uton ezerféle baj érheti!

— Engem baj nem ér.

— Jó; erre csakugyan kiváncsi vagyok. Ma augusztus 2-ika délután két óra. Fölkeres-e engem szeptember 9-én délutáni két órakor a versaillesi palotában?

— Szeptember 9-én délutáni két órakor herczegséged tiszteletére leendek.

Nehány percz mulva Richelieu, titkárjával kocsira ült, Saint-Germain gróf a kapuig kisérte, és a herczeg új ismerősével ismét kezet fogva, az összecsődült nép éljenkiáltásai közt elutazott.

Saint-Germain visszament a terembe, előhivatta a vendéglőst, kitől azt kérdezte, vajjon egy Mons-ba küldendő sürgönyt kire lehetne bizni? Miután a vendéglős egy lovas küldöncöt ajánlott, Saint-Germain a következő sürgönyt irta: «*Freder, Wolff, Magdeburg* kleine Viehmarkt-Gasse 78. Lm. 7. 286 R. alptra. 32 moo, tal, 7877 novaéritottl, 6525. yanerda 20. selrep rissottg b. — *Germanus.*»

Egy fél óra múlva a gróf maga is elutazott Páris felé.

Mielőtt Saint-Germain gróf viselt dolgainak elbeszélését folytatnók, mulhatatlanul szükséges, hogy a franczia udvar akkori állapotát (1757. évben) röviden ecseteljük. Azon időben Versaillesben oly király volt, kire senki sem hallgatott, és oly királyné, ki mindenható volt: ezt Pompadour marquisnő-nek nevezték. Mert az igazi királyné, a jó lengyel Szaniszló leánya, a vallásos és szelid Leszczinska Mária, e világon nem igen jött számba.

Francziaország akkoriban ama haszontalan és költséges háborút folytatta, melyet *hét-éves háború* név alatt ismerünk. Ausztria nem akarta eltürni Poroszország mindinkább növekedő hatalmát és Szilézia visszafoglalására iparkodott; Anglia Francziaország kanadai és indiai gyarmataira vetette szemeit, Oroszország II. Frigyes porosz király pártját fogta, mivel azt remélte, hogy ez Lengyelország tervezett elfoglalásánál legalább is semlegesen fogja magát viselni. Egyedül csak Francziaország viselt minden czél, indok és ész nélkül háborút, a miért aztán az összes hadi költségeket nyakába sózták. Choiseul herczeg külügyminiszter volt ugyan, de az életunt, gyanakodó király, ki senkinek sem hitt, furcsa szeszélyessége folytán kétféle külügyminiszteriumot tartott. Az egyik nyilvánosan és hivatalosan Pompadour asszony felügyelete alatt működött, mig titokban Broglie gróf állt az ügyek élén. Igy aztán a hivatalos kormányt a titkos kormány minden alkalommal megbénitotta és végre mindketten semmit sem tettek.

A baj tetőzésére az ügyek élén álló szép marquisnő, a mint érdekei kivánták, kényeskedve szerint nevezett ki és bocsájtott el tábornokokat, ügynökei és követjei két kézzel markoltak a királyi kincstárba.

Tizenkilencz esztendő alatt Pompadour asszony 37 millió livres-t költött. Kiadásainak lajstromában egy tétel fordul elő, mely mulatságok és apró kiadások czimén 1.338,867 frankot sorol fel.

Ha Montcalm marquisnak 100 ezer frank értékü puskaport küldtek volna, Francziaország megtartja Kanadát és úr lett volna Éjszak-Amerika felett.

A hét éves háború lefolyása alatt, midőn a franczia sereg éhezett és lőszerei elfogytak, a király Pompadour asszonynak egy napon hatezer frankot ajándékozott, mivel kegyesen megengedte, hogy rajta eret vágjanak. Pedig abban az időben hatezer frank nagyon sok pénz volt.

Az ország nagyjai, a király kedvét keresve, naponként megjelentek a szép marquisnő lakosztályaiban, melyeket a versaillesi palota földszinti részében elfoglalt.

Itt aztán a király meghitt emberei: a Duras-k, d'Ayen-ek és mások főrangú hölgyekkel egyetemben mindenről beszéltek, csak Francziaország sorsáról nem. Tetszeni, enyelegni, mulatni és mulattatni, ez volt az udvari társadalom jelszava, melynek árja ellen senki sem üszhatott.

Richelieu tábornagy ama fényes körökben nagy szerepet játszott. Finom élczeivel, szeretetreméltó modorával a nőket elbájolta, mig hannoverai győzelmeivel a férfiakra gyakorolt nagy hatást.

Bizonyos jelekből kivette, hogy a hatalmas marquisnő kegyeit már nem bírja oly mérvben, mint előbb, de a büszke főúr ezért nem büsult és nem aggódott, sőt úgy tett, mintha a változást észre sem vette volna. Egy napon hadjárati élményeit elbeszélve, az avesnesi találkozás is eszébe jutott.

— A többek közt, — kiáltá fel nevetve, — a bolygó zsidóval találkoztam!

Eleinte mindenki nagyott nevetett a jó ötleten, de miután észrevették, hogy a dologhoz valami elbeszélés füződik, elhallgattak.

— Herczegi szavamra mondom, igen tisztességes ember, ki legalább kétezer éves, de azért nagyon jól érzi magát.

— Valami csaló?

— Szó sincs róla; a derék uri ember egész történetét elmondta; képzeljék csak, ő Clovis vagy Nagy Károly benső barátja volt, erre már nem emlékszem tisztán, de Szent Tamásról oly hangon beszélt, mely semmi kétséget sem hagy fönn arra nézve, hogy az apostolt nem ismerte volna.

— Tábornagy úr valószinüleg álmában fogadta ama tiszteletreméltó ezer éves ember látogatását?

— Hogyan, álmomban? hiszen nem aludtam, sőt a, mi több, együtt reggeliztünk.

— És a tünemény enni is szokott?

— Azaz négyért is eszik, de nem iszik. Atyjától, ki Augusztus császár idejében jó módu polgár ember volt, valami büvös italt kapott, melylyel életét a végtelenségig fentarthatja. Ez az ember valóságos encyklopédia. Mindent tud, mindent látott, mindenkit ismer, elannyira, hogy már azon voltam, hogy mint szótárt magamhoz veszem.

— El kellett volna hozni!

— Eljön! hadd lám, úgy tudom, ma szeptember 9-ike van?

— A mint mondja tábornagy, de miért kérdezi ezt?

— Hát csak azért, mivel szeptember 9-én délutáni 2 órakor bolygó zsidómmal légyottom van.

— Hol?

— Itt Versaillesban.

— Párisban lakik?

— Itt már kétszázötven év óta nem járt, de megigérte, hogy eljön és meglátogat.

— Tehát Francziaországban van?

— Szó sincs róla; ezelőtt egy hónappal Lisszabonba utazott, onnan Madridba és mit tudom, még hova kellett mennie.

— Akkor csak hat hónap mulva jöhet vissza, ha csak szárnyai nincsenek, mint a madárnak.

— Azt nem tudom, vannak-e szárnyai, de arról jót állok, hogy ma délután két órakor szavát be fogja váltani, mint Regulus, kinél a pontosság dolgában leczkéket vehetett.

— Nem fogják a palotába beereszteni.

— Hogyan nem eresztik be? Egy grófot, Saint-Germain grófot?

— Önnel lakosztályában nem fog találkozni, az örök pedig elutasitják.

— Megtalál ő engem mindenütt; ezt az embert semmiféle ör, vagy akadály fel nem tartóztatja. Arról kezeskedem. Velem, Richelieu tábornagygyal is szembeszált, még pedig sikerrel.

— Már pedig tábornagy, az ön halhatatlan embere mégis csak csaló, ki költségén nevetni akart.

— Vagy pedig valami ügyes zsebmetsző, ki pénzét és ékszereit elcsente; mondja csak, nem tűntek el vele együtt önnek drágaságai vagy órái?

— Van is annak eszében a lopás. Újjain oly gyémántokat láttam, a milyenek a király kincstárában sincsenek.

— Nos tehát mégis csak csaló, szemfényvesztő vagy ilyesmi; öltözzék gyászba, mert többé nem fogja látni.

— Fogadjunk, hogy igen!

— Szivesen!

— Ezer Louis d'or!

— Tartom.

E pillanatban a kandallón álló parányi óra kettőt ütött és mintha csak erre várt volna, egy teremőr az ajtót felnyitva, fennhangon jelenté:

— Saint-Germain gróf úr!

A gróf belépve, Pompadour marquisnő előtt az akkoriban szokásos mély bókokat azonnal megtette.

— Asszonyom, meg fog bocsájtani, hogy látogatásom nem egyenesen önnek szól. Richelieu herczegnek, kivel ezelőtt egy hónappal találkozni szerencsém volt, megigértem, hogy ma pontban délutáni két órakor tiszteletére leendek. Ezen igéretem megtartása vezetett ide, mely alkalommal együttal azon udvarnál is megjelenhettem, hol öné az elsőbbség.

Az ügyes bók oly kifogástalan modorral volt alkalmazva, hogy az udvaronczok a különben is még a legszigorubb igényeknek is megfelelő külső csinnal fellépő idegenhez azonnal rokonszenves módon közelitettek.

— Szavamra mondom, uram, — jegyzé meg Richelieu herczeg, — ön oly pontos, mint a régiek homok-órája. Kénytelen leszek önt, mint a pontosság mintaképét, a királyi csillagvizsgáló uraknak miheztartás végett bemutatni. E perczben épen önről beszéltünk, s itt sokan nem akarják elhinni, hogy ön az örökkévaló fiatalság titkát birja.

— Bocsánatot, tábornagy úr, de ezen titok kizárólag csak engem illet.

E szavakat a gróf oly finom mosolygással és hanglejtéssel ejté ki, hogy a jelenlévők szintén helyeselték nézetét.

— Ön mindenesetre itt is sikert fog aratni, mert az udvarnál való szereplését azzal kezdte meg, hogy ön által egy ezer Louis d'oros fogadást nyertem meg, azonkivül Mirepoix asszonyság, kinek ezennel bemutatom, azt mondá . . .

A Mirepoix név hallatára Saint-Germain megilletődve, egyenesen ama hölgyhöz fordult.

— Mirepoix asszonyság, a dicső Levis házból?

— Igen is; a mint látom, ön leszármazásunkat jobban tudja, mint az udvar történetirói.

— Ah, asszonyom, — felelé Saint-Germain, — ma 1266 óta legelőször van szerencsém ismét dicső családja egyik ivadékával találkozhatni. Azon évben Benerent alatt Guy de Lévis de Mirepoix-al együtt harczoltam.

— 1266-ban? ismétlé a hölgy dadogva.

— Igen; mindketten elkisértük Anjou Károlyt nápolyi útjában, sőt egy este olyasmi esett meg rajtam, mire azóta sokszor gondoltam.

E szavak után mindenki tátott szájjal nézett Saint-Germain-re, ki előadását legnagyobb hidegvérrel ekkép folytatá:

— Egy izben én és Levis sátrunkban játszottunk. A játszma komolyan fejlődött, és reggel felé ellenfelemnek jókora összeggel adósa lettem. Mire kivirradt, el kellett válnunk s miután a sereget rögtön elhagyta, tartozásomat le nem róhattam. Engedje meg asszonyom, hogy hat százados tartozásomat önnél egyenlíthessem le.

E szavak után Saint-Germain gróf, újjáról egy hihetetlen nagyságu gyémánttal kirakott gyürüt nyujtott át Mirepoix asszonyságnak, ki a drága ékszert keztyüs kezében tartván, részint megletésből, részint pedig babonás félelemből, nem tudott felelni. A teremben jelen voltak Pompadour marquisnővel együtt oda siettek, és a fejedelmi kincs láttára, ennek kiváló szépségét dicsérgették.

De gróf úr, e gyémánt százezer livrest ér, és talán egyetlen a maga nemében?

— Egyetlen? nem, tábornagy úr, azt nem mondhatnám, de elég csinos, és Mirepoix asszonyság nagyon lekötelezne, ha tartozásom lerovását ily alakban elfogadná.

E pillanatban egy szolgálattévő kamarás az ajtó küszöbén megjelenve, jelenté: «A király!»

XV. Lajos lépett a terembe. Ezüsttel himezett violaszin ruha volt rajta és fehér tollas kalapját hóna alatt tartotta. Arcza, mint rendesen, mélabús kifejezést mutatott; a jelenlévőket szó nélkül üdvözölte, egy ablak mélyedésben foglalt helyet, mintha megjelenésével a társaság terhére lenni nem akarna. Megjelenése után a marquisnő látogatói egyenkint hátrafelé indulva, az előirt hajlongások közt eltüntek, csakis Saint-Germain nem tartotta meg a versaillesi udvari illem szabályait, a mennyiben egyszerü ünnepélyes meghajtás után, az ajtón kiment.

A király Pompadour marquisnővel egyedül maradva azt kérdezte:

— Ki ez?

— Saint-Germain gróf, Sire!

— Nem ismerem, furcsa szemei vannak, szinte megijedtem tőle.

Erre aztán a király szokott csendes modorában a kandallón tüzébe nézett.

*

El lehet képzelni, mily lármát és feltünést keltett az előkelő párisi társadalomban a titokzatos egyéniség szerencsés szereplése az udvarnál.

Egyúttal a legfurcsább hirek keringtek róla. Sokan azt mondták, hogy a portugalli király fia, mások szerint keleten utazva, valami romokban a Harun-al-Rasid által elásott kincseket találta meg. Saint-Germain maga e hirekkel nem törődve, hallgatott.

A Marais-ban egy régi ódonszerü házat bérelt, melynek azonban csak az egyik emeletét használta, hol az embereket titokzatos módon fogadta.

Kik hozzá bejutottak, mindig valami görög vagy chaldeusi régi könyvek olvasgatásánál találták, melyekben — mint mondá — az emberi tudományok összegét keresgette. A régi időkben történt dolgok elmondásában nagyon óvatosan járt el, és ha véletlenül azt találta mondani: «*ott voltam*», ezen állitását rögtön oda módositotta, hogy «*oly emberektől tudom, kik ezt beszélték*». Mindamellett beszédjeiből azt lehetett kivenni, hogy legalább is tizennyolcz század lefolyása alatt előfordult dolgok élő tanuja volt. Nem tagadta, hogy az életet meghosszabbító ital titkát birja és hosszas kérés után Senneterre asszonyságnak, a mint mondá: *megszabott áron* kétszáz Louis d'orért egy parányi üvegcse elixirt adott oly kikötéssel, hogy a szer hatásáról nem kezeskedik.

Egy szóval Saint-Germain teljes sikert aratott, de azért Choiseul herczeg, a király és Pompadour marquisnő miniszterre nem jó szemmel nézte az idegen növekedő tekintélyét. Hiába vonta kérdőre a rendőrfönököt, ez viszont hiába küldte legügyesebb titkos ügynökeit; valamennyi titkos kémet, ki Európa különféle udvarainál Francziaországot szolgálta, kihallgattak, de az eredményből semmiféle következtetéseket nem lehetett levonni. A rendőrség csak annyit tudott kisütni, hogy Saint-Germain gróf sokáig Ausztriában, Lengyel- és Angolországban tartózkodott, mindenütt nagy urakkal járt, gazdag ember módjára élt, anélkül, hogy jövedelmeinek forrását tudta volna és mindenhonnan eltünt a nélkül, hogy valakit előre értesitett volna.

Családi viszonyairól, származásáról semmit sem lehetett megtudni.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* **Az első főka**, mely fogságban született, most látható a párisi állatkertben. A parányi jószág csak 10 hüvelyk hosszu, de erőteljes és igen eleven.

* **Katonai léghajót** talált fel Godard belga léghajós. A léghajót összerakott állapotban 10 ember igen könnyen szállíthatja, nehány perez alatt 23 kilogramm szalma elégése által megtelik, s 3000 köbméternyi golyója lesz, mely két embert 3—4 óra hosszáig visz a levegőben. Eddig a belga és orosz kormányok tettek a léghajóval kisérleteket.

* **Játékok a villamossággal.** Baltimoreban egy új házaspár úgy ment esküdni, hogy a templomba lépve, a harangok villamos erő következtében maguktól szóltak meg s villamos zene is volt. A lakodalom alatt egyszerre besötétítették az ebédlő-termet s az asztal virágdíszei s a menyasszony hajában elrejtett villamlámpák világítottak. A szivart is villamossággal gyujtották meg s a szónoklatok után az asztal alatt elrejtett villamos dobok zenéje hangzott.

* **A lámpagyujtogatók** testületeit veszély fenyegeti, mivel egy bostoni gépész oly óraszerkezetet talált fel, melynek segélyével a lámpa meghatározott időben magától meggyúlad s magától elalszik, sőt a kerekek által még az időjárás s holdfény sajátságait is tekintetbe lehet venni. A gyujtókat csak évenkint kell megújítani s magukat az órákat, ha viz- és pormentes tartókban állnak, javítani épen nem szükséges.

* **Balzac egykori párisi lakházát** lerombolatta Rothschild báró, hogy parkját kibővítse. A hires regényiró ezt a házat, mely a Berryer,- Balzac-utczák és Faubourg-St.-Honoré sarkán állott, Hanska grófnéval kötött házassága után vette s igen pompásan rendezte be, de csak négy hónapig lakott benne.

* **Czigány király koronázása.** Egy angol szemtanu most beszéli el tapasztalatait a 40-es évekből, midőn többek közt Jethalmcommon irhoni községben Blythe Károlyczigány király megkoronázását is látta. A nép folyvást «Éljen a király!» kiáltást hangoztatott s a zene az angol királyi hymnuszt játszta. Erre előhoztak egy hosszu farku hófehér paripát, a király körüljárta azt kilenczszer, letérdelt a földre, felemelte a ló ballábát, többször ivott az áldozó pohárból, s más szertartások teljesítése után felült a lóra, melynek kantárát két groom tartotta. Utána fegyvernöke ment szamárháton. A menet egy «Stobstone» nevü nagy kőhöz érve, a király a köre állott, vállára egy általa lőtt nyúl bőrét tették, mely az egész szertartás alatt rajta maradt. Ezután letérdelt s fejét olaj helyett pálinkával kenték be. Ezalatt a czigányok folyvást pálinkáztak és éljeneztek s nagy zajjal tértek vissza a városba, hol egy közönséges korcsmában nagy lakoma is volt, melyen az új király czigány nyelven hosszú beszédet tartott, biztosítván alattvalóit, hogy jóllétüket szivén hordja, s jogaikat soha meg nem csorbítja.

* **Vándorló tű.** Pétervárott egy mosónőnek tenyerébe tű ment be s lassanként felfelé hatolt. A nőnek nagy fájdalmai voltak s foglalkozásában akadályozva lett, de a tűt nem tudták megtalálni, s az egész kart lehetetlen volt fölvágni. Dr. Gorineffszki végre elektromágnest használt s hosszabb kisérletek után végre annyira ment, hogy a tű kiugrott a húsból s a mágneshez tapadt.

* **Szív-vándorlás.** Amerika egyik kisebb városában egy vasuti hivatalnok sulyos sebet szenvedett zuzódás folytán, s ennek következtében szive átnyomult mellkasa jobb oldalára. A szerencsétlen ember mult év novembertől egész májusig szenvedett e sajátságos bajban s az orvosok csodálkoznak, hogy eddig is életben tudott maradni.

* **A tengeri betegség** a disznó és kigyó kivételével minden szárazföldi állatot képes megszelidíteni, még a ragadozó vadakat és rakonczátlan bikákat is. Igen sokat szenvednek e bajban a majmok; a madarak a tengeri hajókon nem énekelnek, a tyukok elsoványodnak, a galambok hamar elpusztulnak, de a kacsák tovább is elevenek maradnak. A macskák nagyon félénkek lesznek s napokig elrejtőznek, a kutyák nagyon tapadnak az emberhez, félénkek s alig esznek valamit.

* **Sajátságos hullámölő olaj.** Közel az angol partokhoz nemrég egy czethal tetemét találták a vizen. A tenger erősen hullámzott, de a czethal tetemeegészen nyugodtan feküdt a habokon, mert a belőle kiömlő olaj a hullámokat lecsendesitette.

* **A fehér hajat** Newyorkban most nagyon kedvelik, azt hiszik, hogy az arczot megfiatalitja és aristokratikus külsőt kölcsönöz neki. Ezért a divatos nők a mult télen sokszor festették meg hajukat fehérre.

* **Görög kengyelfutók.** Polymestor futva elfogta a nyulat s a thébai Lasthenes paripával versenyezve győzött. De leghiresebb futó volt a plataeai Erchides, ki egyszer Plataeából a körülbelül 75 kilométernyi távolságra fekvő Delphibe futott s onnan pihenés nélkül még az nap naplenyugta előtt elhozta a szent tüzet hazájába.

* **A lóhús** használata Európában mindinkább terjed. Brüsszelben egyetlen hónapban 110—130 lovat vágnak le, kétszerannyit, mint 1886-ban. Charleroiban hetenként 50—60 lovat fogyasztanak el, ugyanannyit Lüttichben és Vervierben. Az angolok nem esznek maguk lóhust, de tömérdek leváganló lovat küldenek a szárazföldre. Párisban havonként 800 lovat vágnak le, Toulouseban évenkint 4000-et, Berlinben átlag 6—7000-et.

* **18,000 kilogramm sulyú harangot** készítettek közelebb a párisi Montmartre dombon levő új Sacré-Coeur templom számára. Az öntés csak 16 perczet vett igénybe s teljesen sikerült, de a lehűtésre négy nap kellett. A harang nyelve 845 kilogramm sulyú, s a karika, melyre a nyelvet erősítették, 94 kilogrammnyi. A harangozáshoz külön gőzgépet készítenek s azt hiszik, hogy a harang hangját 40 kilométernyi kerületben mindenütt meghallják s Páris utczai zaján is túlhangzik.

* **A zsebkendőket** a középkorban legelőször Olaszországban kezdték használni a keresztes hadjáratok idején, s csak az újkor kezdetén terjedt el az Európa más részeiben, de kezdetben csak az előkelők között.

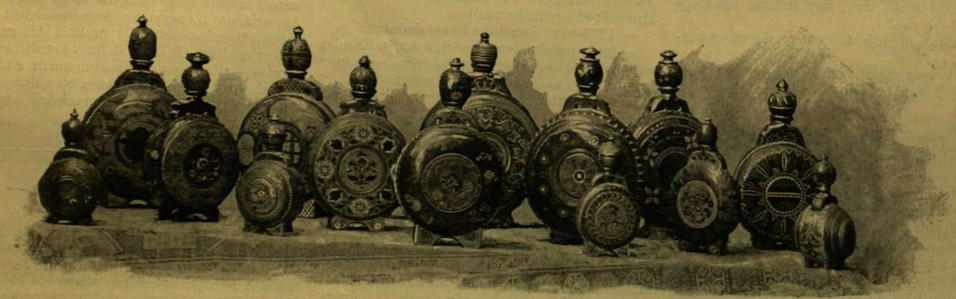

MAGYAROS DISZÍTÉSŰ TÁLAK, KANCSÓK, KULACSOK S EGYÉB DÍSZTÁRGYAK.

A fővárosi felső iparrajziskola növendékeinek müveiből rendezett kiállításból.

VIDÉKY JÁNOS.

A hazai ipari tevékenység hosszas szunnyadozásához bizonyára hozzájárult az, hogy iparosaink kiképzése nem olyan volt, mint máshol, hiányzott izlésük, vagy a ki birt ilyennel, nem tudta kifejleszteni, alkalma nem volt rá. Így aztán a müipar alig-alig birt mozogni, s minden czikkel, a mihez a művészi izlésnek kellett hozzájárulni, a külföld látott el bennünket. Pedig a közönségnek megvolt már kellő érzéke az izléses és fényüző dolgok kiválasztásához, a kereslet egyre nagyobb lett, s a külföld mindig nagyobb és nagyobb összegeket vitt el tőlünk.

A hetvenes évek elején merültek föl kezdeményező eszmék az ipari tevékenységnek művészi téren való érvényesítésére. Szerényen kezdődött a fővárosban, hol egy e téren itthon még alig ismert, de külföldön már jó hirt és több elismerést nyert férfiú buzgólkodott, hogy az illetékes körök a müipar fejlesztéséhez okvetlen szükséges alapföltételeket megteremtsék. Az izlés és helyes formaérzék rendszeres alapossággal való oktatását sürgette, s ő a maga fáradozásainak czéljául is az «ipar-rajz» jelszót tüzte ki.

Vidéky János sok évi tevékeny működése a müipari izlés fejlesztésében és kiképzésében, a szakkörökben mindenütt elismerést talált, és a rajzolás s müipari stil tanulására kiadott munkáját, praktikus és elmés összeállitásu rajzlapjait a messze külföldön is kitüntető figyelemmel fogadták.

Vidéky János a müvészet iránti szeretetet atyjától, Vidéky Károlytól, örökölte, ki a maga idejében réz- és aczélmetszetű, valamint kalligrafikus müveivel szerzett nevet. János 1827 jan. 17-én Pesten született. Iskolai tanulmányai mellett nyelvek elsajátitásával és a zenével is foglalkozott, s mint 19 éves ifjútól több zenedarab jelent meg. Hajlamai azonban a festészethez vonzották, melyben jó tanitói voltak, atyja pedig a rézmetszésre oktatta; ezenkivül a fametszést is megtanulta. A szabadságharcz egyetemi tanulmányai közt találta, előbb, mint magyar miniszteri hivatalnok Debreczenbe követte a kormányt, később, mint önkéntes vett részt a harczban. Kis-Bagon, mint sebesült, muszka fogságba is jutott.

Müizlésének kifejlődését főkép gr. Zichy Lászlónénak köszöni, kinek fiával együtt járván iskolába, szünnapjait nagyobbára e családnál töltötte Pélen, Tolnamegyében, hol Sterio hirneves festő útmutatása mellett a festészetet gyakorolta. A szabadságharcz lezajlása után elébb Fajszon Kund Vinczénél, utóbb gróf Somssich József kaposújlaki kastélyában, részben pedig Grácban töltötte az időt 1852-ig. E bujdosása után az ekkor Velenczében lakott gr. Berchtold családnál volt nevelő, s ott folytatta az akademián festészeti tanulmányait. 1857-ben nyitott itt műtermet, 1863-ban 1000 frtos ösztöndijat nyert, és Rómában az osztrák nagykövetség palotájában műtermet kapott, a külügyi miniszter rendeletére. Római műtermét sok nevezetes ember, a többiek között Lajos bajor király is meglátogatta. Rómából Nápolyba, Palermóba, Görögországba ment festészeti tanulmányokra. Ez időre esik festői működésének legnagyobb része. Képei többnyire a külföldön maradtak. Egy nagy képe «Hunyadi László» néhai Weisz B. F. tulajdona lett. Aquarelljei is keresett müvek voltak. 1866-ban Velenczében megházasodott, nem sokára pedig hazatért Mayer István püspök meghivására, és Símor János érsek az esztergomi képezdébe tanárnak nevezte ki. Itt is sokat festett; ezek közt van Krisztus mennybemenetele, Szent Jeromos, a magyarországi Justitia. A fővárosnak abban az időben pezsdülni kezdő élete azonban Vidékyt is ide vonzotta, s a VIII. kerületi reáliskola rajztanári állását nyerte el.

Itt kezdődik működésének új korszaka, a müipari rajz és izlés érdekében való eredményes tevékenysége. 1872-ben a rajztanitás reformjáról irt értekezésében fejtette ki először, hogy a hazai ipar fejlesztésére az izlést korán kell nevelni, s megadni a lehetőséget, hogy ezt az izlést minél többen elsajátithassák. Felszólalása nem hangzott el, s nézeteit bővebben is kifejtette, s a fővárosi tanács támogatásával találkozott. Így lett Vidéky megalapitója Budapesten az ipar-rajznak. 1879-ben átvette az ipar-rajziskolák vezetését. Második gondja a magyar nők esztethikai müvelése és e téren keresetképessé tétele volt. 1879-ben a fővárosi tanács külföldre, Német- és Franczia országba tanulmányútra küldötte. Ennek sikere itthon azonnal jelentkezett, a tanitványok rendkivüli számban gyültek iskolájába. Mint városi képviselő, ő indítványozta a józsefvárosi polgári leányiskolát is s 1880-ban az első, és most is egyedüli, *edényfestészeti* iskolát szervezte. A női rajziskolát is ő állitotta fel, mindhármat a közgyülés és fővárosi törvényhatósági tanács támogatásával. 1884-ben a kereskedelmi miniszterium megbizásából készitette első nagy művét, a *«módszeres szabadkézi rajzmintákat»*. Az 1885-iki orsz. kiállításon bemutatott tanitvány-munkákkal itthon s a látogató külföldiek előtt nagy figyelmet ébresztett.

VIDÉKY JÁNOS. Kimnach László rajza.

a fővárosi ipar-rajziskolák igazgatója.

Kiválók érdemei a magyar motivumok felkutatásában, melyeket bujdosása idejében Somogymegyében 1852-ben kezdett gyüjteni, valamint azok megrajzolásában és festésében.

1872 óta, mióta a főváros szolgálatában működik, Vidéknek minden gondolata oda irányult, hogy az iparrajzoktatást előbbre vigye. E törekvéseknek, e gondolatoknak terméke megszületett egy munkában, a «Módszeres rajzoktatás»-ban, melyet a párisi «Société anonyme des imprimeries réunis» czimü hirneves czég szerzett meg magának és nagy költséggel adott ki magyar, franczia és német nyelveken. Azon körülmény, hogy oly jeles férfiak, mint azok, kik a nevezett franczia czég élén állanak, első sorban annak artisztikus-tekhnikus főigazgatója, Claude Motteroz, felismerték Vidéky módszerének horderejét és gyakorlatiasságát, melyen az elemi iparrajzoktatás terén alaposan és biztosan lehet haladni, adja meg jelentős becsét Vidéky e munkájának; bizonyitja ezt a franczia belügyminiszterium hivatalos «Bibliographie de la France» czimü lapja, melynek egyik számában Vidéky a jelesebb franczia szerzők sorába vétetett fel. E lap Vidéky munkájáról igy ir: «E munka módszere szabatosságának és gyakorlatias logikájának köszöni, hogy a nyilvános- és ipariskolákba a legelső sorba küzdötte magát. Helyesnek tartottuk, hogy oly müvészetben, melyben *versenyzőink* kitünnek, nemzeti iskoláinknak felajánljuk ezt a munkát, mely leginkább illő tanteti *vetélytársaink* elvitázhatatlan haladottságát.» És más helyen ugyane lap igy ir: «Vidéky módszerének elve az, hogy a rajzolás összes elemi gyakorlásait az alapos müvészi tehetségek kifejlesztésére forditsa, minők: az alakok tekintetében a jó emlékező-tehetség, a látás szabatossága és az aesthetikai érzés. Midőn e munkát franczia nyelven kiadjuk, teszszük azt azon meggyőződéssel, hogy iskoláinknak az iparrajzoktatás terén a legmódszeresebb tanitást nyujtjuk és azt, mely leginkább alkalmas azon tanitványok számára, kik a müipar különböző ágaira készülnek.»

Vidéky e jeles munkája, melyről a franczia lap minden dicséretét nem is közöltük, 14 füzetből áll; ezekből 4 a mértani, 2 a szabadkézi rajzzal foglalkozik, és 8 füzet a haladottabbak számára való mintákat nyujt. A 14 füzet 140 mintalapja, a legegyszerübb ábrákon kezdve a legkomplikáltabbaknak látszókig halad, mindenütt elébb a vázat, aztán a teljesen kidolgozott képet adván. A szines lapok élénk összhangja a színérzék igen jó fejlesztője. Diszes és korrekt a kiállitás és nyomás is, első rangú franczia intézetben készülvén, mely a költségeket sem kimélte.

Vidékynek még több ily irányú müve van készülőben, egyik Franczia ország számára: magyar szines motivumok a különféle iparágak használatára, 30 lapon, nagy ívrétű alakban; másik: elemi rajzoktatás.

A sok munkának, sok fáradtságnak legszebb sikerét itthon csak nem régiben vivta ki Vidéky azzal, hogy évek óta kedvencz eszméje, melyért annyit buzgólkodott, agitált, végre meg fog valósulni. Ugyanis mult évi decz. 22-én hagyta helyben a belügyminiszter a fővárosi törvényhatósági bizottság azon határozatát, hogy 254,296 frtnyi költséggel a Lónyay- és Oroszlán-utczák sarkán a fővárosi iparrajziskola fölépittessék. És bár ez intézet a főváros közönségének bőkezüségét, minden nemes és szép iránti buzgalmát hirdeti, Vidéky lelkes buzgólkodása is hozzájárult, hogy a tervezet megvalósitása nem késett soká.

Vidéky arczképe mellett bemutatunk két képen müipari tárgyakat, festett majolikákat, tálakat, kancsókat, serlegeket, vázákat az egyik csoportban, és kulacsokat a másikban. Ezek tanitványainak müvei, s a legtöbb darab magyaros motivumokkal van ékesitve, azokkal a stilizált virágokkal, tulipánokkal, rózsákkal, czirádákkal stb., melyek régi himzéseken, domboru varrásokon, a szürkön, vagy a régi kancsókon és edényeken maradtak ránk.

AZ ALSÓ-LENDVAI VÁSÁR.

Olyan a mi édes hazánk néprajzi tekintetben, mint egy szebbnél-szebb virágokból összekötött bokréta, vagy mint egy tarka, tulipánokkal telehimes szür. Egy mezőn nyilik az a sok szép virág, csak az illatuk, szinük más, s az egyik a gallér körül nyujtózkodik, a másik a derekán, a harmadik az aljára került.

Ott van fenn a Tiszaháton a Mikszáth «görbe országa» — Palóczország; Erdélyben a Szent-Anna büvös vize, illatos fenyvesek, felleget szántó bérczek köré gyülve az erős székely nép; lenn a kies Zala öserejü földjén a göcseji bocskoros.

A Göcsejtől délnyugatra Alsó-Lendva mellett tenyérnyi síkon elszórva az a husz és egynehány község, mely ünnep- és vasárnapon annak a sugár toronynak kenetes, öreg hangú harangjára, a Kata-harangra hallgat.

Úgy elülnek a czikk-czakkos erdőcskék között, mint a haraszthoz rakott fogolyfészkek; mindegyikhez ellátni abból a kis százszemü középkorbeli váracskából.

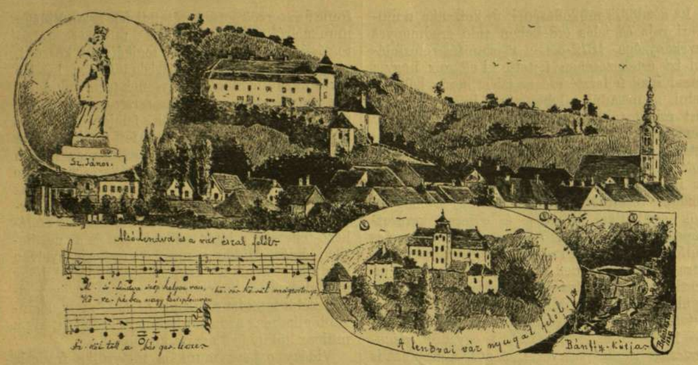

Ott van sorba, Göntérháza, melyet Göntér jobbágy nyert a törökvilágban hadi jutalmul; tovább Szabólakos, Petesháza. Ma Hídvég arról híres, hogy lakosai a szecskavágót elküldték a kamrába egeret fogni, Bödeházán pedig a hosszú létrát keresztben vitték az erdőben.

Alsó-Lendván van a papjuk, ott hallgatják a szent igéket, oda járnak Simon-Judáskor, Szent-Györgykor vásárra.

A kicsiny város egyetlen nagy utcáját már vásár előtti napon tele építik púpos hátu sátrakkal, megjelennek alkonyattájban a csáktornyai csizmadiák, heten-nyolczan egy furmányos szekéren; szomszéd vend asszonyok hozzák vállukon előre-hátra elosztott zsákban az aranysárga kölest, paprikás tűrót; megjönnek a patkó-kovácsok, tekenyős oláhczigányok, az Olcsó Jancsi és, hogy a seregszám teljesebb legyen, a Világtalan Bábi, meg az Énekes Jancsi.

Kakaszókor aztán tolúl befelé a vidékről szekereken, gyalogszerrel a vásárló tömeg, mely színre tarkább bármely keleti szőnyegnél; három útján a magyar, a vend, a muraközi horvát.

Erős, barna arczú, kedélyes vidéki magyarok között hosszúra nyúlt, halovány, tarlott állú vendek gyakorolják kedves szokásukat: kezet szorítanak mindenkivel a ki kezük ügyébe esik; megkérdik mindegyiktől: hová mégy, mit csinálsz? — De ezen kívül egymáshoz ritkán szólanak, pedig valamikor szívesen vitték cserébe a menyecskéket; most a vendnek ez a legnagyobb szidalma: «Ti vojrin!» (Te magyar!)

A magyar asszonyok izmos alakja tele van borítva csipkével körülvarrt patyolat kendőkkel. Fejük a speciális pacsában, — mely úgy látszik rokona a hasonló olasz fejdisznek, — kámzsába bujt barátfejhez hasonlít. A fekete, széles, pirossal bevarrt szélű kötény közül csak kevéssé látszik ki a piros rózsás, fekete alapú szoknya. Nagy ritka ma már a régen oly divatos ezerránczú fehér vászon «kitlin»; öreg nének tartják már csak a ládafenekén halotti ruhának. Télen a remek sárga bárányból dolmányba gombolják a derekukat, melynek piros irhabőrére czifrábbnál-czifrább tulipánok, pávaszemek, szivalakok hímezvék. Mellettük a sokkal gyengébb testű vend nők, szép tejfehér arczuak, pisze orruak; derekukat erősen összeszorítja a hosszú, fodros, hétkolleros szoknya.

Akárhányra ráismerni.

Ott megy a *hetési** öreg Dancs Mihály, ki kerek hatvan évet egy gatyaszárban járt meg. Az arczára ült a gondolatja: hej, nem úgy van már, mint volt régen! Nem is mer körül nézni a fiatalokra. Csupa bolti minden, a mi rajtuk van. Mennyivel más volt a módjuk az ő idejében! Egy házban egy télen leöltek tizenöt húsz darab disznót, s a közül háromnak a zsirja hajkenésre fogyott el. Maguk szötték az asszonyok a vásznat, tellett belőle mindenre, még szemfedőre is. Nem kellett akkor czifra szoknya! Ha színeset akartak, megfőzték a gubacsot, s annak a levében festették meg. Most ezek az «oktálos»** emberek a konyháig szántják a földet gyenge tehénkéken. Az igaz, hogy ritkán jő sorra egy-egy pár czímeres.

Ott készlődik a tömegben egy kis földipinczy ember, a Domján Márton. Azt kérdezték tőle hajdanán vadász emberek: «merre van a nyúl, Márton gazda?» — «Hja, könyörgöm alássan, ha akkora háza volna, mint nekem, megtudnám mondani!» volt a felelet. — Aztán az Iván János, a ki két dülő földjét, házát, szőlejét római pénzen vásárolta.

Jönnek apró, gyenge lovaikon a göcseji bocskorosok, hozzák vásárra a dongákat, szőlőkarókat. A Mura felől a kootiak szekérszámra szállítják a murai halat. A hetési ember, ha meglátja a czégérnek kiszúrt csukát, kikerüli őket; az ő tapogatójába csak ilyen-olyan apró czompu, pozsár, vargahal került, — csoda, hogy «megbirta a háló!»* — Itt-ott veri az útat egy-egy nyalkább csikó, szaporábban, mint a dobpörgés.

Marhavásár.

Dancs Mihály. A mi hitünk szerint való könyv-e?

A gerencsér.

Azután egyszerre szétválik a hullámzó tömeg, eszeveszettül vágtat át a szétnyilott utczán a czigány, alkalmatos botokkal és a sarkantyúzás legczifrább módjaival igyekezve a Ráró sárkány-természetét ébren tartani. Kazlakba rakva hozzák a szépen font kocsikasokat, kópiczokat, majdnem egyedüli iparát a vidéki népnek. Látni itt-ott székcsinálókat, de azok legnagyobb része Egerszegen, a «stokházban» lett mesterré. A faluvégén ma már több faluban szól a pöröly; a czigány kezéből pógárkézbe került a kalapács. A kovácsmesterségre legelőbb ráfanyarodnak, mert minden faluban szükséges egy értelmes mesterember, ki élesre veri az elvásott kormányvasat, megrövidíti meleg nyárban a kereksint.

Lassan-lassan előtünik az első sátor, legelső szeme a láncznak, mely végig vonul az utczán. Imbolyog ide-oda a tömeg, még nincs szándéka venni, csak bámul. A templom előtt állanak a legtekintélyesebb mesteremberek, a mézeskalácsosok, — szíveket árulnak. Mosolygó leányarczokra kisütött a szívük melege, midőn ráhagyja a legény a választást. Van ezerféle. Az egyik csillog-villog a belé rakott tükördarabokról, a másik tele van nyiló rózsával. Suhancz legények kínálják magukat jégre öntött mézsörrel.

A templom árnyékában lármás köszörüs család ütött tanyát, ellenséges indulatu pincsi-kutyákkal. Az árokpartokra telepedett vend asszonyok, erős tagú muraközi menyecskék vívnak guerilla harczokat hamis szemű utczagyerekekkel, kik ott ólálkodnak az almás kosarak körül, mint az ördög a kolostor körül. Ott pörgeti köztük a rózsafüzért a Világtalan Bábi, kinek rendes foglalkozása, hogy a vallásos lelkeket közvetiti a Szűz Máriával; most ékes rigmusokban könyörög Szent Vendelhez, a barmok patronusához. Kelepel, mint egy szélmalom, s a kiteritett vásznon lassú tempóban járja a kalabajkát — az Olcsó Jancsi. Ha megtorlódik a szájában a magasztaló szó, befejezi a verset a refrainjével: «a ki vesz, annak lesz, a ki nem vesz, beteg lesz!» Elbámúl munkabíró torkán az odaért Dancs Mihály, nagy csodálkozásán jó kívánattal könnyit: «Hej, Jancsi, hogy használják föl az Eszterházy minden szalmáját a betegágyadba.»

A templomtéri Flórián-kép alatt nagy a kelete az olvasónak, a «kis komáromi kalendáriomnak», Tündér Ilona históriájának; ritkábban a Gönczy-Abc-éknek; még nem szokott a gyerek a bötühöz. Nyáron «ótájje»* jár, meg hijába, még sok az erdőn a madárfészek, a vadméz az odvas fában! Nagy, vaskos könyvön alkuszik az öreg néni. Nem sokallaná az árát, csak az a bökkenő, hogy nincs rajta kereszt. Oda hívja a fiatal káplánt szakértőnek, hogy vajjon: «a mi hitünk szerint való könyv-e ez?» Szekeres bálissal alkuszik a menyecske pacsára való patyolaton, odább peregnek az újdonatúj rokkák, mint az imádkozó koldus ajkai; tiz-husz óra egyszerre ver.

Marczona, szép, barna, pitykés dolmányú kanász legények sorra megszólaltatják a hangos tülköket, melyiknek van szebb szava. Hízeleg a büszkeségének, ha kifujhatja egyiken-másikon a legfiatabb (legvékonyabb) hangot. Az alsó soron meztelen fejü, kóczos befont hajú oláhczigányok kínálják a szépen faragott teknőket — bölcsőket is alkalmatosak! — melenczéket; messziről a Dráva menti rengetegekből került a fája. A szűcsök mellett állnak a csizsmadiák, hosszú póznákra rakott lábbeliekkel. Mellettük lesik a vásárt a patkoló kovácsok; szebb a csizma, ha patkós! — Azután jó darab hely mintha nagykalapú gombákkal lenne benőve. A kebelei gerencsérek rakják ott tele fedőkkel a kéregető koldus tarisznyáját. Nagy a számuk, mégis maradt otthon a fazekat termő hazájukban. Nyáron ritkább a sor, mert elviszik Somogyba is gabonáért a cserepet. Jó háziasszony válogat a poczakos fazekakban s ha valamelyik megtetszik, azt tele önti szinültig kukoriczával vagy buzával; annak az az ára.

Déltájban megsürüsödik a tömeg a pecsenyesütők körül. Vendéglátó vendek a pecsenyesütők. Kétfé szelik a hófehér czipót s belétemetik a pirosra sült pecsenyét. Paradicsomi öltözetében ott bámészkodik a sistergő tepsik körül a rajkó, s nagy étvágyában áhítva nézi a falatozókat.

Ki tudná a számát a sok ide-oda mozgó késesnek, fésűsnek, babérkereskedőnek!

A vásár zümmögő-zummogó hangzavaráből kihallatszik a gyólcshasitás, egy-egy türelmetlen «adja, nem adja», a megkötött alku után a hangos parola, meg a pereczes gyerek sípja. Távolabb, a sátrak mögé kerülve, olvassák a «szomorú levelet». «Kedves szüleim, most hozzájok szólok, az egek áldását kivánom reájok». A kanizsai kaszárnyából küldte a jó legény a kalaposokkal.

Künn, a város végén egész erdőt mutat a szarvasmarhák szarva. Szép, czímeres ökrök mellett neki izzadva alkuszik a kereskedő a nyugodtan mosolygó vidéki parasztal, ki-kikeményíti a tenyerét: «csapjon bele komám uram; megrágok egy kéve égett zsúpot, ha többet érnek a tinai». Mellettük apró, csenevész, kötélen legeltetett hegyi tehenek állanak. Tovább megalkudtak a tinókon. A tulajdonos elhívja minden atyjafiát, hogy nézzék meg; mert több szem többet lát. Csupasz kézzel át nem venné a lánczot a világért sem, hanem ráteríti mindkét fél a kötényét s úgy veszi át a lánczot. Ha haza ért, a legizesebb sarjúval éteti, hogy megszeresse a jászolt. A következő napon azután fél falu szemeláttára hajtja igába. Mikor már a csás szarvára rákötötte a gyeplőt, az ostornyéllel keresztet von előttük s csak azután indul meg. A vend paraszt pedig, ha hazahajtott, mielőtt udvarába vezetné, a kapu közelébe vánkost és fejszét visz ki. A fejszével az állat fején keresztet csinál, s azután a földön fekvő vánkos mellé teszi le és keresztül hajtja rajtuk az állatot, hogy legyen olyan egészséges, mint a vasfejsze s olyan kövér, mint a vánkos.

Tovább van a nemes állatok vására. Büszke nóri mén vagdalja szügyébe szép táltos fejét; egészen eltörpülnek mellette a karcsú magyar lovak. Arzénfaló hienczéké, vállalkozó olaszoké itt a vásár. A puha pázsiton futtatnak a kupeczek. Ide áll ki a vásárra a czigány is, s olyan apotheózist kanyarit a Ráróra, melynek a sárkány-ló is megelégelné a felét. Forgatja jobbrabalra, s ha a csalány egy-két erősebb mozdulatra bírja a lovat, illő komolysággal jegyzi meg, hogy egy kissé «tündéres».

Egy-két kötélverő, pecsenyés ide is került. Ott áll legelől a nótárius sátra, az asztalán a kitöltetlen marhalevelek, kék festékes községi pecsétek mellett egy-két üveg dédesi vagy csentei vinkó. Egy-egy nagyratörő suhancz az útszéli Szent-János szobor ágg vállairól nézi a hangyafészekként nyüzsgő tömeget.

A vendéghivogató.

Egyszerre csak, mint mikor a lecsöppent mézre rászáll a légysereg, magja támad a sokaságnak. A legszélsőktől is hallani már: «rosszú cseleködött a czigány». Megvolt a vásárhoz minden: a czigány is, a ló is, a vevő is; hogy aztán igazi gazdája is került a lónak, az nem a czigány bűne.

Bezzeg más a képe a vásárnak Simon-Judáskor! Nagy a kelete olyankor a szűcs portékájának. A vendek is előszedik a térdig érő, fekete bőrű bundát. Hiába: Simon-Judás, jaj te néked pőregatyás! Tánczra kerekedik az egész vásár a havas éjszaki szél muzsikájára. — Vagy Katalinkor, gyertyaszentelőkor! A bábos sátort tele aggatják czifrábbnál-czifrább viaszgyertyákkal, benn a templomban szép kenetesen szól az orgona, s pörgetik a rózsafüzéresek az olvasót.

Farsangi vásáron nem ritka a vendéghivó sem. Kalapja tarkább a sokszínű pántlikától, formás bokrétától egy darab virágos kertnél. Három csutora is beszélget az oldalán, szijjáról piroslanak a reá fűzött kövér pereczek. Megkínál minden ismerőst, s hogy csorba ne essék a becsületen, ő huzza az elsőt. Hányadik első! Azután körülvág sünbőrrel bevont fokú fabaltájával a pereczek után áhitozó gyerekseregben, s fújja fakó hangú tülkét. Ha betér egy-egy házba, elmondja a versét, mint a szajkó.

«Domján Vendel szólítja kegyelmeteket keresztatyámat, keresztanyámat együtt, szerdán délre igen korán való ebédre: egy tál levescsére, egy tál húsos káposztára, egy pár pereczkére, egy pár pint borocskára. Ha az Isten módot ád, több is lesz.»

Azután tovább. «Felpatkoltattam hat szarkát hegyes szegre, elküldtem Regedébe (Radkersburg)* eczczájgér. Felkészittettem egy nagy kocsit szalmatengelyre, nádrudra, répakerékre. Pőkeresztés a lószerszáma, szunyog a kocsisa, légy a csatlósa. Ha valami kopozott horvát disznó előtalálja a kocsit, elfalja a gyerekeket, akkor ne várjuk az eczczájgot, vigyük el a magunkit.»

«Elvittem a malomba egy nagy hordó búzát. Oda értem, de nem találtam meg a malmot, hát leböktem az ostornyelemet az ökrök elejbe és elmentem a malmot keresni. Mire visszamentem, az ostornyelemből nagy fa lett. Föltekintettem, már arra belé költött a *seregin*.* Fölmásztam a fára, bele akartam nyulni az odúba, de a kezem nem fért bele. Próbálgattam a fejemet. Belenéztem és a fejem beleszorult. Fristibe szaladok haza, volt öreganyámnak egy vászonszekerczéje, avval akartam kivágni az odut, hogy a fejem kiférjen. Eltaláltam vágni a nyakamat. Egy tó volt alattam, abba beleestem és annyi halat ütöttem ki belőle, hogy péntekben, szombaton bőjti hallal is élhetünk. Arra szaladt egy meztelen czigánygyerek, az is megrakta az öblét» . . .

A déli harangszót kereszténYi ájtatossággal imádkozzák át. Ritkán nyúlik az ebéden túl a vásár. Lassan-lassan foszlik a tömeg, szünik a zaj. Az útra összeverődik az atyafiak csoportja. Ájtatos vendek dúdolják a «Moja lüba Máriát», a mint födetlen fővel ballagnak barmaik után. Boldog mosolylyal viszi a fején a hetési leány a ládát; elbírja a gondolatjával. A vigabb faját becsalja a Fityamuzsikája a «Csipkébe», «Aranytetűbe», megered a táncz is; néha-néha, egy-egy nekihevült atyafi vallatja tükörbaltájával a gerendákat. A nagy utcza kitisztul. Itt-ott kódorog egy-egy utczagyerek, fütyörészve turkálja a vásárhelyet egy-egy penészles piczula után. Napnyugtával is vágtat át egy-egy szekér a csendes utczán; szent meggyőződéssel dalolják a boros fejű benneülők:

«Alsó-Lendva szép helyen van»! . . .

Bellosics Bálint.

* «*Hetés*» az emlitett 25—28 község közül hét község gyűjtőneve. Hogy melyik a hét község, arra nézve eltérő a vélemény.

** «*Oktálos ember*,» kinek az összes földje $^1/_8$ szesszió = $3^1/_2$ kataszt. hold; szegény ember.

* «*Meghirta a háló!*» olyan értelemben használják, hogy oly nagy volt, hogy megakadt a hálóban, nem esett át a lyukakon.

* «Ótájje» — a rétre, marhák után; alighanem a szláv otava (mező) után.

* *Radkersburg* az egyedüli határszéli stájer város, melyet az e vidékbeliek fölkeresnek.

** Seregély.

A MEGTAKARÍTÁS MESTERSÉGE.

Századunk az értékesítés korszaka. Jelszava: mindenből hasznot húzni, semmit el nem vesztegetni.

A tudomány folytonos haladása nyomán mai napság csakugyan nincsen hulladék, nincsen maradék, semmi sem vész kárba, mindennek megvan a maga használhatósága. A legkisebb részek a legvékonyabb anyagok, melyek az ipar valamely ágában felhasználtattak, maradékaikban ismét egy más iparág anyagául szolgálnak. A maradékok felhasználása a konyhából a vegyészeti terembe, a kohóba s a műterembe jutott. E nélkül ipart nem is képzelhetünk. Hisz tudjuk, hogy a légszesz-gyártás másod és harmadrendü alkészitményei az anilintól és phenolig, a creosottól a mesterséges czukorig ép annyit jövedelmeznek, mint az eredeti anyag felhasználása. Vannak pékek és sütök, kik a kökemény kenyér héjából ismét más ennivalót csinálnak. Ócska csizmákból új bőrt készitenek, szivarvégekből, melyeket külön e czélra kirendelt fiúk és leányok az utczákon összeszednek, csomagolt «szűz» dohányt gyártanak, fürész és köszénporból téglát készitenek, a kókuszfürész és köszénporból téglát készitenek, a kókuszdió héjjával a hadi hajók vértjeit vonják be, eldiót dugaszokból és konzervdobozokból gyermekjátékokat, répából salétromot, és alkoholt most már mindenből készítenek.

Egy angol ember, ki a vasöntödék magas kéményeiből kiömlő füstöt gyüjteni és elzárni képes volt, abból annyi szurkot, methyl-alkoholt és még valami vegyészeti anyagot tudott előteremteni, hogy ezek értéke a gyár kezelési költségeit bőven fedezte.

Legújabban egy dúsgazdag tőzsérekből alakult társulat Liverpool várostól a szemét eltakarítását oly feltétel alatt vállalta el, hogy szabadságában álljon a pöczegödrök és csatornák tartalmát különös eljárás nyomán szag nélküli tiszta szén gyártására felhasználni, mely mindenféle ipari czélokra alkalmazható.

Az emberi ész mostanában nem csak a szilárd anyagok maradékait, hanem láthatatlan és megmérhetetlen erőket is fel tud használni, a melyekre eddigelé senki sem ügyelt és a melyek nyom nélkül eltüntek. Vannak készülékek, melyek segitségével a lámpaüveg nyilásából kiömlő melegség vizet forral, teát, kávét, csokoládét és tojást föz.

Ez idő szerint már azon vannak, hogy a legkisebb zsilipben vagy csatornában a mozgó erő kárba ne veszszen. Egy szóval az anyag egyetlen porszemét, az erő legcsekélyebb szikráját sem szabad elvesztegetni. Mindnyájan ismerjük ama szinezett üvegekkel kirakott és mindig forgó lámpásokat, melyek Párisban sok nagy üzlet bejárata előtt diszlenek. Nem veszünk észre gépet vagy egyéb szerkezetet, mely a lámpák gyors forgását eszközölné, már pedig ezt csakis a lámpa üvegéből kiömlő meleg teszi, mely ügyesen felhasználva, az egész mozgást mindaddig előidézi, mig benne a légszesz lángja ég.

Ugyanezen elv alkalmazása most már a szobák fütését nagyon megkönnyebbiti, mi, tekintettel a fütő anyag magas árára, nem megvetendő megtakarítást s azonkivül még az egész fütési rendszer egyszerüsitését vonja maga után.

A különben kárba veszett meleg felhasználása most különféle kisebb munkák teljesitésére fordittatik. Igy például a felfogott meleg többek közt a konyhában a nyársat forgatja, s a lakás különféle osztályaiban a henger órák automatikus felhuzását eszközli. Minden jel oda mutat, hogy e réven nagyszerü meglepetésekre számithatunk. Nincsen messze az idő, midőn az ember lehelete, járása, mozgása, testének sulya, midőn leül vagy lefekszik, egy szóval a meleg, világosság, villamosság és mozgó erő legcsekélyebb kifejtése fel fognak használtatni.

A mi eleinte kisszerünek, sőt majdnem nevetségesnek tetszik, az utóbb az emberi ész és tudomány segitségével hatalmas eszközzé válik, melylyel eddigelé nehéz és költséges munkákat könnyen végezhetünk és oly anyagokat teremthetünk, melyeket anyagi viszonyainknál fogva gyakran nélkülözni voltunk kénytelenek.

A mint már Voltaire is mondta: szerencsések csak unokáink lesznek, mert reájuk nagy dolgok várnak, melyeket mi csak sejtünk.

A GÖRÖG RABLÓK ÉS FOGLYAIK AZ ERDŐBEN.

Megemlékeztünk a cserkeszköji vasúti állomás mellett történt arról a vakmerő rablótámadásról, melylyel az egész európai sajtó annyit foglalkozott, s melynek közvetlen következése az lett, hogy a mindössze nehány tagból álló görög rablóbanda az utasokat kifosztotta s a vagyonosabbakat magával hurczolva, csak 200 ezer frank-nyi váltságdij lefizetése után bocsátotta szabadon. Ugyanakkor bemutattuk a banda fejének, Anasztazioszuak az arczképét is.

Ezúttal egy másik képet mutatunk be, melyet az elfogott utazó társaság egyik tagja, *Graeger* német bankigazgató a helyszinén készitett, s mely a rablóbandát és foglyait a Balkán erdőiben, éji tanyán tünteti föl.

Öten voltak a foglyok s a hatodik *Freudiger* mozdonyvezető, kit a rablók azért hurczoltak magukkal, mert tudott görögül s igy köztük és foglyaik között tolmácsi tisztet végezhetett. Több óráig tartó rendkivüli fárasztó gyaloglás után egy völgyzugba értek, a hol a rablók azon tanakodtak, miképen kapják meg a váltság-összeget. *Izrael* berlini bankár, mint már emlitettük, vállalkozott a pénz beszerzésére s igy őt és a konstantinápolyi angol nagykövetség *Kiák* nevü magyar szakácsát, kit előkelő öltözete miatt a rablók valami nagy úrnak néztek, szabadon eresztették, mig a többiek tovább folytatták az utazást az erdőben.

Utóbb *Freudiger* mozdonyvezetőt is Izrael és társa után eresztették, őt bizván meg azzal, hogy az előre küldöttekkel előre meghatározott helyen találkozzék s a pénzt tőlök átvegye és elhozza.

A többiek ezentúl, tolmács hiján, érintkezni sem tudtak a rablókkal s bizony sok fáradságot és nélkülözést kellett elviselniök. E keserves napokból származik az a kép, melyet most be-

mutatunk, s melyhez hasonló körülmények között alig készült még illusztráczió. A képen látható három fogoly: *Graeger* Oszkár, berlini bankigazgató, maga a kép rajzolója, a ki jobb felől a fa tövében ül s csészét tart a kezében. Mellette ül *Kotzsch* Oszkár és előtte fekszik *Ritterfeld*, mind a kettő németországi.

A kép közepén látható *Anasztáziosz* kapitány hatalmas alakja, kardosan, puskával s övében pisztolyokkal és késekkel. Mögötte egy sugár növésű rabló áll, egy arnauta, a ki, mint szintén a többi fiatal rabló is, az erőteljes férfi szépségnek valóságos mintája, a foglyok előadása szerint. A rablók szereztek egy ürüt, még pedig pénzen vásárolták, nem pedig csak úgy rabolták. A nyárson sülő pecsenyéből a foglyoknak vannak szánva a legizletesebb falatok, míg a rablók maguk beérik azzal is, a mi marad. Bor vagy más szeszes ital persze nincs s vizes tömlőből kell oltaniok szomjukat. Szeszes ital csak akkor kerül, mikor *Freudiger* megérkezik a pénzzel és nehány palaczkkal, mikor aztán nagy az öröm mind a két részen és végre az áldomás vége az, hogy Anasztáziosz minden foglyának juttat a pénzéből egy-egy 5 frankos aranyat, megöleli, megesókolja volt foglyait s szivélyesen búcsuzik el tőlük «a viszontlátásra».

négy ember (öt semmi esetre sem) kiséretében térjen vissza. Vasárnap és hétfőn várok. Ha katonaság mutatkoznék, késsel megölöm a foglyokat s tovább folytatom utamat. Akkor aztán jöhetnek utánam és kereshetnek. Ha a foglyokat meg akarják menteni, a katonaság állomáshelyéről ne távozzék el. Ne higyjék, hogy mert a Balkán-hegyek közt vagyok, távíratilag nem értesülhetek az eseményekről. Tartsák vissza a katonaságot és küldjék el a pénzt. Nem az idegenek pénzére vágyódom, hanem a csataldjai mutessarifera, a ki engem öt év előtt tizenöt hónapon át fogva tartott, a nélkül, hogy bárkit megloptam vagy megöltem volna. A legcsekélyebbet sem vétkeztem. Azonfelül ráadásul ötvenöt török fontot vett el tőlem s még számos költséget okozott. Ne kérdezzen tovább — mi maradt számomra hátra, hogy tartsam fenn életemet? Nem kerülöm a munkát. A kormány csak haladjon továbbra is ez uton. Ha még oly szegények vagyunk is, azért önérzetes emberek vagyunk és nem négylábu állatok. Most csak sebtiben irok, de később többféléről fogom értesíteni. Ha netalán magamra maradnék, öngyilkossá leszek. Én vagyok *Anasztáziosz*.»

A CSERKESZKŐJI RABLÓK TÁBORÁBAN.

Az egyik fogoly (Graeger Oszkár bankigazgató) rajza.

Anasztáziosz annak előtte mindenes volt egy sztambuli vendéglőben s ez állásában a műveltségnek, sőt az udvariasságnak bizonyos fokára tett szert. A vasúton utazó nők iránt a támadáskor is a legelőzékenyebben viselkedett s egy újjal sem engedte bántani. Kotzschnak visszaadta óráját és aranyláncát, Izraelnek a medaillonját, melyben unokájának arczképét viselte a nyakán. Graeger egy ezer márkás bankjegyet kinált neki, a kapitány nem fogadta el. Hanem Izraelnek pompás színházi látcsövét megtartotta emlékül.

Különben erről a nagy zajt csapott kalandról most egy emléklap is jelent meg, melyet Stangen Károly, a kirándulás rendezője adott ki, az egész eset részletes leirásával, Anasztáziosznak a pénz pontos átvételéről tanuskodó nyugtája másolatával. Ez emléklapban legérdekesebb Anasztáziosznak az a levele, melyet a szabadon bocsátott Izrael bankár után Freudiger gépész által küldött, s mely magyarra forditva szóról-szóra igy hangzik:

«Értesitem, hogy Freudiger gépész önhöz el fog jönni s az esetről, melyről már bizonyára értesült, szóbeli felvilágositást fog adni. Kérem, adjon a gépész mellé egy megbizható embert Kirk-Klisséig, hogy a pénz megérkezzék. Kirk-Klissában már vannak emberek, a kik mindennap tejet és bort hoznak Midiába. Freudiger, mihelyt Kirket elhagyta, fehér lóra üljön és fehér kendőt kössön a fejére és három-

AZ ORSZ. KÖZÉPISKOLAI TANÁREGYESÜLET JUBILÁRIS KÖZGYŰLÉSE ÉS KIÁLLITÁSA.

Julius 5-ikén nyilt meg Budapesten az orsz. középiskolai tanáregyesület közgyülése, mely már a 25-ik lévén, jubiláris *iskolai kiállitással* volt összekötve. A gyülésre mintegy százhuszan jöttek össze. A megnyitó ünnepélyes közülésen, mely az uj városház diszermében ment végbe, megjelent gr. *Csáky* közoktatásügyi miniszter is, *Berzeviczy* Albert államtitkárral, *Klamarik* János miniszteri tanácsossal. Ott voltak a polgármesterek is.

A közoktatási minisztert *Berecz* Antal, az egyesület elnöke üdvözölte, s ő mondta a tartalmas megnyitó beszédet is. Felsorolta az egyesület részéről elért eredményeket, aztán éltette a királyt és József főherczeget, mint az egyesület pártfogóját. A miniszter irányában annak adott kifejezést, hogy a középiskolai tanárság lelkesedéssel cseportosul körülte, a kultura emelését czélzó törekvéseinek támogatására. Üdvözölte a főváros küldötteiként megjelent polgármestereket is.

Most az egyesület eddigi három elnökének, Ney Ferencznek, Say Móricznak és Lutter Nándornak sikerült arczképeit leplezték le, melyeket Balló Ede és Györök Leó reáliskolai rajztanárok készitettek. *Hofer* Károly sorolta föl az elnökök érdemeit. Aztán az egyesület ösztöndijainak kiadásáról szóló jelentést olvasták föl. Majd *Alexander* Bernát olvasta föl az orsz. középiskolai tanáregylet történetét, rajzolván abban a magyar középiskola s a tanáregyesület egymáshoz való viszonyát és azt a lassan, de biztosan fejlődött érzést, mely az abszolutizmus után föllélegzett magyar tanárságot reá vezette, hogy a magyar középiskolát *magyar nemzeti középiskolává* kell átalakitani.

Ezzel végződött a jubiláris közgyülés első napja.

A gyülésről a hatvani- és ujvilág-utcza sarkán levő állami felsőbb leányiskola helyiségeiben rendezett *iskolai kiállitás* megnyitására ment mindenki. A minisztert a lépcsőházban *Staub* Mór tanár fogadta a rendező bizottsággal.

Gr. *Csáky* miniszter reményét fejezte ki, hogy a kiállításnak maradandó hatása lesz tanügyünk történetében s örömmel is nyitja meg a kiállitást. A miniszter azután végig nézte a gazdag kiállitást.

Tizenhét teremben együtt volt minden, a mi az iskolaügyet szolgálja, a mi megkönnyíti a tarnárnak a tanitást, kedvet ad a tanulónak a tanulásra. A természettan, természetrajz, vegytan, történelem, földrajz, egészségtan, irodalom, művészet megannyian termeket foglaltak el. A középiskolai múzeumok számára való mintagyüjtemények nagy tömege, valamint a sok más ezer tárgy, néhány bécsi kivétellel, mind magyar készitmény. A kiállitás egyéb tanulságai mellett megtanit különösen arra, hogy a magyar iskola fól-zerelésében már nem szorul külföldre, mert képes itthon is előállitani mindent. Ezt legszembeötlőbben látni az egyetemi üvegtekhnikai intézet kiállításában, hol a természettani, és kémiai laboratorium minden üvegszerszámát elkészitik az ember szemeláttára. *A fizikai terem* kiállitása is meglepően gazdag. *A geometriai osztályban* a VIII. kerületi községi főreáliskola állított ki egy teljes gyüjteményt. Asztalok, falak telve voltak az ábrázoló geometria ezerféle alakjaival. *A természetrajzi osztályban* a műegyetem állattani és növénytani intézete, a tanárképző gyakorló főgymnázium, II. ker. állami főreáliskola és az állami felsőbb leányiskola a kiállitók, de voltak itt vidéki intézetek is képviselve. *A földrajzi osztályban* a magyar földrajzi intézet kiadványai borították a falakat. A legpontosabb térképek láthatók itt tiszta magyarnyelvű szöveggel. Dicséri az intézetet az a két térkép, a mely az argentinai köztársaságot mutatja, s melyet a köztársaság megrendelésére spanyol szöveggel itt készitettek. A magyar történelemnek és földrajznak is tekintélyes helye volt a kiállitásban. Szép a VII. ker. állami gimnáziumnak *filologiai* kiállitása, ügyesen készitett gipsz és terracotta alakjaival; a budai paedagogium gipszöntőműhelye is kitett magáért. *Az egészség tornaügyi osztályban* a középiskolákban használatos minden tornaszer együvé volt hordva. A kiállitás disze az a két csoport, a melyben egyesitve vannak a középiskolai törvény megalkotása óta épült középiskolák tervrajzai, köztük több valóságos palota. A tanárok *irodalmi* és *művészeti* működésének is külön terem van szentelve, hol a tanárok, mint irók, költők, tudósok mutatják be magokat. Itt vannak egybegyüjtve a tanáregyesület kiadványai, több grafikus táblázat, melyekből a laikus is azonnal láthatja, hogy az iskolaügy Magyarországon huszonöt év alatt milyen haladást tett.

A közoktatásügyi miniszter az orsz. középiskolai tanáregyesület kiállitása alkalmából bizottságot nevezett ki, annak megállapitására, hogy mely iskolai eszközöket képes már a hazai ipar előállitani s melyeket kellett eddig bár a hazai czégek közvetitésével, külföldről behozatni, továbbá, hogy az utóbbiak közül fokozatosan melyeket lehetne itthon előállitani? A bizottságnak feladata lesz a középiskolai iskolaszerek dolgában a miniszternek javaslatokat tenni. Tanulmányozni fogja e végből nemcsak a középiskolai kiállitást, hanem több fővárosi közpiskola iskolai szergyüjteményét és a tanszerkészitők és kereskedők telepeit is.

Gróf *Csáky* miniszter a szemle folyamán ismételten kifejezte örömét és megelégedését s egyes kiállitókat, a kik személyesen mutatták be tárgyaikat, szivélyesen üdvözölt. Majdnem két órai körut után ismételte köszönetét és megelégedését az őt kalauzoló bizottsági tagok előtt s aztán eltávozott.

A kiállitás e hó 10-ikéig volt nyitva s általános érdeklődéssel találkozott.

Délután 2 órakor a közgyülés tagjai vidám lakomára gyültek össze a «Hungária» termében.

A közgyülést jul. 6-ikán délelőtt folytatták *Hofer* Károly alelnök vezetése alatt. Megalakitották a juryt is a kiállitási elismerő oklevelek odaitélésére. A titkári jelentést dr. *Szerelemhegyi* Tivadar másodtitkár olvasta fel. A lefolyt év legjelentősebb mozzanata a tanári társalgó-kör beolvasztása volt, mely egyrészt az egyesület vagyonát gyarapította jelentékeny összeggel, másrészt kényelmes otthont teremtett az egyesület tagjainak. Mozgalmat inditottak a tanári fizetések emelésére, a tanári segélyalap növelése érdekében. Van az egyletnek 35 tiszteletbeli, 13 alapító és 1070 rendes tagja. A tavalyi bevétel 7278 frt volt s a kiadások levonása után 645 frt maradt a jövő év számlájára. Az egylet összes vagyona 12,565 frt. *Tiber* Ágost a segélyalap állásáról, 7606 frt, tett jelentést és egy gyüjtőivet is közöztetett. Végül *Kármán* Mór tartott figyelemmel hallgatott előadást «A középiskolai tanárképzésről», annak hiányairól, eddigi eredményeiről s a szükséges reformokról. Az előadást zajosan megéljenezték s a kérdéshez többen hozzászóltak.

Julius 7-ikén fejezték be a közgyülést, s a választásokat ejtették meg. *Köpesdy* Sándor alelnök vezette a meglehetős izgalmas ülést, melyen meglátszott a választás izgalma. Két féle szavazó lisztát osztogattak, de a választmány jelöltjei győztek: Elnök lett ismét *Berecz* Antal 82 szavazattal dr. Jancsó Benedek 21 szavazata ellen, alelnökök *Hofer* Károly és *Köpesdy* Sándor, főtitkár *Szerelemhegyi* Tivadar majdnem egyhangulag, titkár *Schnabel* Róbert 75 szavazattal, pénztárnok *Müller* József 86 szavazattal dr. Atzél Károly 24 szavazata ellen, lapszerkesztő dr. *Alexander* Bernát 60 szavazattal dr. Katona Lajos 41 szavazata ellen. Választottak továbbá tiz fővárosi, 12 vidéki választmányi tagot s a vidéki körök jelöltjei közül 32-őt. Mig a szavazatok összeszámlálása folyt, a közgyülés Berecz Antal elnöklete alatt folytatta a tanárképzés kérdésének megvitatását. A közgyülés dr. Kármán Mór idevágó javaslatát magáévá tévén, azt fölterjeszti a miniszteriumhoz. Kármánt az egylet tiszteletbeli tagjává választották. Még *Kardos* Albert olvasott «A felekezeti és községi tanárok anyagi helyzetéről», melyet többek felszólalása után a választmányhoz utasitottak. Dr. Szigetvári Iván inditványára kimondták, hogy gróf Széchenyi István születése évszázados fordulójának megünneplésére orsz. iskolai szünnapot fognak kérni a közoktatásügyi miniszterről. *Berecz* Antal meleg beszéde rekesztette be a gyülést, a magyar tanügy fölvirágzásának biztos bekövetkezését hangoztatván. Ezzel a gyülés éljenzések közt szétoszlott.

A jövő évi közgyülést Pozsonyban tartják.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Vadászati és madarászati emlékeimből, irta *Lakatos* Károly. Szinnyomatu és a szöveg közé nyomott több ábrával. Megjelent Szegeden Engel Adolf kiadásában. A madárvilággal ismerős és beavatott vadász munkája ez, melyben tüzetesen foglalkozik madárvilágunkkal, s tanulságos megfigyeléseket és vadászkalandokat beszél el, kellő elevenséggel, tárczaszerü közleményekben, melyek bő ismerettel és tájékozással vannak irva, de nem szárazak, sokszor hangulatot keltők, s a kik a természet világát szeretik, kedvvel olvashatják. A terjedelmes könyv (315 oldal) két részre oszlik. Az egyikben vadászati és madarász-kalandok, vadászrajzok, megfigyelések és vegyes dolgozatok foglalnak helyet, összesen tizenkét jól irt czikk. A másikban madár-képeket ád a szerző, adatokkal nehány érdekesebb szárnyas vad természetrajzához. Hozzá szól ragadozó madaraink elnevezésének kérdéséhez is, s erről bő dolgozatot közöl, mely bizonyára foglalkoztatja a szakemberek figyelmét. Leirásai, tapasztalatai többnyire az Alföld madárvilágára vonatkoznak. Könyve a természetvizsgáló és sport ember tapasztalásait egyesíti, s ornithologiai és sport-irodalmunkban számot fog tenni. Nevezetesb vizi és ragadozó madarakat képekben is bemutat. Az érdemes munka ára 3 frt.

Thukydides. A hellen történetirás e kitünőségéből *Hegedüs* István, a budapesti egyetem klasszika-filologiai tanára, kivonatot készitett, mely összefüggő részeket nyujt, szerkezeti és nyelvi észrevételekkel, valamint kimerítő tárgyi magyarázatokkal. A görög nyelv eltörlése következtében szükségessé vált egyik iskolai könyvül készült, mely a görög müveltséget és szellemet ismertesse. A fordítás gondossága megérdemli, hogy ne csak az iskolákban olvassák a legjelesebb görög történetirót, hanem minél többen. Lampel Róbert kiadásában jelent meg, s ára 1 frt 50 kr.

Aba Samu király czim alatt Kandra Kabos egri paptól és ismert történetbuvártól 158 lapra terjedő tanulmány jelent meg, melynek bő adatait a szerző nagy gonddal kutatta ki. Aba Samu királyunkról a történelem nagyon hézagos, s főkép azt emeli ki róla, hogy kegyetlen volt. Kandra, ki e tanulmányából egy részletet a történelmi társulat egyik ülésén mutatott be, azt emeli ki, hogy Sámuelnek érdemei is voltak, s általában elég érdekesen tünteti föl a kort is. A munka Ráth Mór bizományában 1 frt 20 krért kapható.

Benczúr történelmi festménye. A főváros hatósága Benczúr Gyulát bizta meg Budavárnak a törököktől történt visszafoglalása jubileumakor, hogy e történeti eseményről nagyobb képet fessen. A nagy kép már csaknem egészen elkészült, s valószinüleg látható lesz a téli kiállitáson.

Folyóiratok. *Pótfüzetek a Természettudományi Közlönyhöz* (a természettudományi társulat évnegyedes folyóirata) julíusi számában Herman Ottó közöl nagyérdekü dolgozatot a madarak költözéséről s az első megérkezés idejéről Magyarország területére. Dr. Mágócsy-Dietz Sándortól botanikai közlemény olvasható «A Forsythia heterostyliája» czim alatt. Dr. Apáthy István a magyarországi hévvizek piőczáiról értekezik. Geőcze Sándor pedig Brückner előadása után a mai éghajlat ingadozásáról. Még kisebb közlemények is vannak a füzetben. — *A Petőfi-Muzeum* (megjelenik Kolozsvártt) új füzete is sok adatot közöl Petőfi müveinek hatásáról, egykoru birálatokat és megjegyzéseket többnyire Csernátoni Gyula és Ferenczy Zoltán tollából. Az első czikk meleg nekrolog a napokban elhunyt Emődy Dánielről, Petőfi barátjáról. A füzet másolatban bemutatja a «Helység kalapácsa» első kiadásának czimképét és utolsó oldalát is.

Mérnök czimü zsebkönyv kiadását határozták el a műegyetem hallgatói, körülbelől 70 nyomtatott ivnyi tartalommal, s a mérnöki tudományoknak a gyakorlat számára készitett enciklopédiája lesz, lehető világos előadásban. A müvet az egyetemen tartott előadások, valamint jeles szakmunkák alapján mérnökök, részben egyetemi hallgatók állitották össze; az illető szakot az előadó műegyetemi tanárok vizsgálják felül. A legjelesebb szakemberek közreműködése és felügyelete mellett készülő munkát a kereskedelmi és földmivelési miniszterek is hathatós támogatásban részesitik, s rendeletben hivták föl a figyelmet. A szerkesztő bizottság most előfizetést hirdet a munkára, mely az év végén jelenik meg. Előfizethetni 5 frttal s ez összeg Dobrowsky Agost budapesti könyvkereskedésébe küldendő.

Uj zeneművek. *Rózsavölgyi és társa* kiadásában megjelent: *Három zenemű* zongorára, szerző Horváth Attila. A három mű közül (Virág-rege, Lidérczfény és Humoreszk) a mostani füzet a «Virág-regét» tartalmazza. Ára 50 kr. *Utszéli malom*, idill zongorára Rovacsek Páltól; ára 60 kr. — *Szabolcsi csárdás* czimen uj zeneműjelent meg, eredeti czigányos módorban irva, zongorára, *Balogh* Károlytól ára 80 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Kárpát-egyesület egyik osztálya, a «Keleti Kárpátok», e hó 5-én közgyülést tartott Sátoraljaujhelyen gr. Andrássy Aladár elnöklete alatt.

A «Keleti Kárpátok» osztálya legfőbb feladatát az aggteleki barlangnak hozzáférhetővé tétele képezi s ezért a turisták részére a barlang bejáratánál menedékházat állit fel. A mennyire az egylet pénztári helyzete engedi, a barlang bejáratát és utjait is rendbe hozatják s e munkákra 500 forintot utalványozott a közgyülés. Tárgyalták azt az inditványt is, hogy a Kárpát-egyesület központja a fővárosba helyeztessék. A gyülés e tekintetben arra a megállapodásra jutott, hogy bár az egyletnek a fővárossal való szoros összeköttetését szükségesnek tartja, a központ székhelyének áttételét még sem helyeselheti s különösen a poprádi kárpátegyesületi muzeumnak föntartását hangsulyozza, szemben a központnak abbeli javaslatával, mely szerint az csak helyesli, ha muzeummá változtattatnék. Az eddigi tisztviselők mind újra megválasztattak, dr. Rodiczky Jenő alelnök azonban leköszönvén, helyére Gedeon Jenő szini földbirtokost választották meg. A közgyülés után társasebéd következett.

Történeti és régészeti egylet van alakulóban Barsmegyében. Az eszmét hg. Odescalchi Artur vetette fel, az utolsó évnegyedes közgyülésen. Szavai visszhangra találtak s a megyegyülés bizottságot küldött ki tervezet kidolgozása végett.

MI UJSÁG?

A királyi pár több nap óta Gasteinban időzik. A király Ő felsége e hó közepéig marad ott s aztán Ischlbe megy. Ő felségök ismételten több kirándulást tettek Gastein környékére.

József főherczeg uj villái a tengerparton. József főherczeg tudvalevőleg nagyon szivesen tartózkodik a magyar tengerparton. Előszeretetét a Quarnero iránt bizonyítja az is, hogy most már három villája lesz e partokon. A fiumei pompás villán kivül épittetett egyet a cirkvenizzei új üdülő-helyen, s épitteti még egyet Cantrida partjain.

A temesvári kiállitás julius 19-ikén nyilik meg ünnepélyesen és sok vendéget várnak. Az épületek, a pavillonok nagy része már kész, s remélni lehet, hogy a kiállitás megnyitására minden rendben lesz.

A megnyitás napjának estéjén a kereskedők egylete fáklyásmenetet rendez a vendégek tiszteletére. A király ő felsége méltó fogadásának költségeire a városi közgyülés korlátlan hitelt szavazott meg a tanácsnak. A kiállitók elhatározták, hogy pompás király-páholyt állitanak fel a rotunda (iparcsarnok) belsejében. A király látogatása alkalmából mintegy 200 bányász is érkezik Temesvárra zenekarokkal. A kiállitás alatt, augusztus 15—20-dika közt országos lövészünnepély lesz Temesvártt dijlövészettel.

* **Hazánk egyik lelkes franczia barátjának,** *Morin* Adolf gyáros- és nagybirtokosnak, múlt hó 23-án, élete 65-ik évében történt elhunytáról értesít bennünket egy közelebb érkezett gyászjelentés. 1876-ban, az anthropologiai kongresszus alkalmával, mint kongresszusi tag látogatván meg Magyarországot, hosszabb időt töltött nálunk, hogy szebb vidékeinket és népünket is megismerhesse. A kongresszusi tagok találkozásain általános figyelmet keltett maga iránt úgy előkelő s szeretetreméltó modorával, mint főleg szellemes észrevételeivel. Ilyen volt például az a szép válasza, melyet a kongresszus elnökénél, Pulszky Ferencznél tartott estélyen adott Torma Zsófiának. A kisasszony ugyanis azt kérdezvén tőle, hogy mi különbséget talál Magyar- és Németország közt: ő rögtön ekképen válaszolt: «Szerintem, kisasszony, az a különbség van az idegenre nézve a két ország közt, hogy Németországon mindig csak arra a szóra van szükségünk, hogy *ich bitte*, Magyarországon ellenben csak arra, hogy *köszönöm*.» Később a szegedi árviz alkalmával ő volt az elsők egyike, a ki a szerencsétlenek számára 300 frankot küldött oly kikötéssel, hogy ez összeg fele a szegedi főrre. egyháznak adassék, másik fele pedig felekezeti különbség nélkül osztassék ki a szükölködők közt. E kiváló müveltségü s példás jótékonyságú derék emberben, Dieulefit városa egykori polgármesterét, a franczia kálvinista egyház pedig egyik nagy tekintélyü oszlopemberét gyászolja. Hazánk ezen igaz és állandó barátjának sirjára mi is őszinte részvéttel teszszük le az emlékezés koszorúját.

A «Karthausi» eredeti kézirata. Eötvös hires regényének, a «Karthausi»-nak, kéziratát elvesztettnek hitték. A kézirat megvan Szegeden Székely Samu fiatal könyvkereskedőnél. A rendkivüli becses kéziratot egy német vádorló nyomdászsegédtől vette meg. A regény első kiadása valóban Németországból került ki. A nagy kézirathalmazból csupán 17 oldal hiányzik.

B. Jósika Miklós szülőháza. Három év mulva, 1894-ben, lesz száz éve, hogy regényirodalmunk jelese, b. Jósika Miklós született Tordán. A piaczon most is épen áll a Jósika-ház, s a város hatósága elhatározta, hogy emléktáblával jelöli meg, s a százados évfordulót ünnepélyesen üli meg.

Szerecsenek az állatkertben. Ismét egy csapat exotikus vendége van az állatkertnek: *szuaheli* szerecsenek Afrika keleti partvidékeiről, Zanzibár környékéről. Charles Crassé impresszarió vezeti őket városról városra, s honi szokásaikat, fegyverforgatásaikat mutatják be. A fekete karaván tizenhat tagból áll, hét férfi, ugyanannyi asszony és két csecsemő. Szemenszedett, szélesfejü, duzzadt ajkú, szerecsentipus valamennyi s egyiknek-másiknak össze van

vagdalva az ábrázatja, a mi ő náluk csinosítás-számba megy. Az asszonyok rendesen ruházkodnak, de nem hazájok divatja szerint, hanem a legolcsóbb karton szoknyákat viselik. A férfiak csak egy vászon lábravalót viselnek. A szerecsen csapat bérkocsikon bejárta a főváros főbb utczáit és bemutatta magát a szerkesztőségekben. A hol csak mutatkoztak, mindenütt nagy csődület támadt az utczákon. Az állatkertben is sokan nézik őket.

Jegenye-fürdőben, e Kolozsvár közelében fekvő kies gyógyhelyen, mint onnan irják, julius első napjaiban jelentékenyen szaporodott a vendégek száma. A bérlő, Hermann Antal tanár, nem kimél áldozatot, hogy az elhanyagolt fürdőt különösen a magyar szellemi munkások számára a legkellemesebb és legolcsóbb nyaraló, üdülő és gyógyuló helyek egyikévé tegye. A fürdőnek saját hetilapja van, a «Kalotaszeg», s a *bérlő most* kalotaszegi muzeumot készül Jegenyén berendezni.

A szent-istvánnapi lóversenyek az idén nyolcz napig tartanak. Augusztus 9-ikén kezdődnek és 23-án végződnek. A 40,000 frtos Szent-István-díjért aug. 16-ikán, vasárnap futnak.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

		egész évre	félévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	--- ---	frt 8.—	frt 4.—	frt 2.—
A Világkrónikával együtt		« 10.—	« 5.—	» 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	---	« 12.—	« 6.—	« 3.—
A Világkrónikával együtt		« 14.—	« 7.—	« 3.50
Csupán a Politikai Ujdonságok		« 6.—	« 3.—	« 1.50
A Világkrónikával együtt		« 8.—	» 4.—	« 2.—

*

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 37-ik évfolyamában lévő ***«Politikai Ujdonságok»*** a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, hű összeállításban tárja az olvasó elé, s a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napi lapokban *elszórtan* jelen meg, ugy hogy e lap, kivált vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, *a napi lapokat is lehetőleg pótolja.*

A «*Politikai Ujdonságok*»-hoz «*Magyar Gazda*» czimü, kéthetenként megjelenő *gazdasági lap van csatolva* s ezen felül *rendkivüli mellékletekkel is bővitve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két ivre terjedő tartalma.*

*

A **«Világkrónika»**, mint heti lapjaink kiegészitője, a hazai és külföldi *általánosabb érdekü eseményeket* részletesen ismertető és magyarázó czikkeken és képeken kivül *nagyobb elbeszéléseket és regényeket* is közöl, képekkel illusztrálva, ugy szintén *uti rajzokat, nép- és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket* a hazai és külföldi közérdekü dolgokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugy szintén *mulattató közleményeket, közhasznu tudnivalókat, képtalányokat, tréfás feladványokat*, stb.

A «Világkrónik» julius elején kiváló érdekű hosszabb elbeszélés közlését kezdte meg «*Két évi viszontagságaim a matabélék országában*» czimmel, melyet Speke Grant angol százados irt.

A «*Világkrónika*» képes hetiközlönyt hetilapjaink előfizetői félévre 1 frt, negyedévre 50 kr. pótdijért rendelhetik meg.

HALÁLOZÁSOK.

Haynald Lajos, bibornok-érsek temetése jul. 8-án délelőtt ment végbe Kalocsán. Az érseki székváros gyászt öltött, s a messze vidékről érkeztek küldöttségek, melyekben különböző felekezetek is képviseltették magukat. Ő felségét a királyt gr. Hunyady Kálmán főszertartásmester képviselte; a magyar kormány részéről gr. Csáky Albin, b. Fejérváry Géza és Josipovich Imre miniszterek voltak jelen. A főrendiház és képviselőház szintén küldöttségileg vett részt, valamint az érseki egyházmegyéhez tartozó megyei és városi hatóságok. Hg Lobkovitz budapesti főparancsnok is elment a temetésre. Az elhunyt főpap szülővárosa, Szécsény is számos tagú küldöttséggel fejezte ki mély részvétét. A testületek, küldöttségek, a tömeg már a kora reggeli órákban sorakozott. A tudományos intézetek, egyletek küldöttjei a koporsó körül foglaltak helyet. Pestmegye számos tagú küldöttségét Beniczky Ferencz főispán és Földváry alispán vezette. A gyászszertartást Schlauch Lőrincz nagyváradi püspök végezte, ki teljes ornátusban, fényes egyházi kisérettel vonult a székesegyházból az érseki rezidencziába, hol a beszentelés történt. A koporsó mellett álltak az elhunyt főpap rokonai. A templomi zenekar Beethoven gyász indulóját játszotta, mikor a gyászmenet a palotából megindult a széke-egyház felé. A főpapság köréből Lönhardt erdélyi, Dessewffy csanádi, Meszlényi szatmári püspökök jelentek meg a temetésre. A koporsó után udvari papok vitték az elhunyt bibornoki kalapját és rendjeleit. A koporsót tizenkét pap emelte. A székesegyházban ravatal volt emelve, s azon helyezték el a koporsót, míg a gyászmise tartott. Az előkelőségek, a küldöttségek alig fértek el a templomban. Megyei huszárok álltak sorfalat a ravatal körül. A gyászmise után Schlauch püspök beszentelte a kriptát, a vivő 12 pap leemelte a koporsót a ravatalról, lebocsátották a kriptába, melyet azonnal be is falaztak. A gyászszertartás már 10 órára véget ért. Ekkor a főkáptalan Majorossy czimzetes püspök vezetése mellett tisztelgett ő felsége képviselőjénél, gr. Hunyady Kálmánnál, a minisztereknél és a püspököknél. Délben az érseki palotában, a szemináriumokban ebédek voltak. A vendégek nagy része délután elhagyta Kalocsát. A temetés napján az ország különböző részén gyászmisével ülték meg a jeles főpap emlékezetét.

Krenedits Ferencz, a siketnémák váczi országos intézetének igazgatója meghalt. Elhunyta sulyos veszteség a magyar siketnéma-oktatás ügyére nézve. A váczi országos intézetet rövid két évig igazgatói működése alatt mintaszerűvé emelte s a siketnémák országszerte való oktatásának alapját is sikerült megvetnie. Hatvankét évet élt s ebből negyven évet töltött a tanári pályán. Nehány nap előtt miniszteri biztosi minőségben kellett a kolozsvári siketnéma intézet vizsgálatára utaznia s orvosai ellenzésének daczára indult utnak, hogy kötelességét teljesítvén, haldokolva térjen vissza. Halála egy köztiszteletben álló családot döntött gyászba s a váczi országos intézet tanári kara külön gyászjelentést adott ki a magyar siketnéma oktatók nesztorának haláláról.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Babics János egri kanonok, a hazafias papság egyik köztiszteletű tagja, volt országgyűlési képviselő, ki a szabadságharcz alatt a kultuszminiszteriumban volt alkalmazva, s a szabadságharcz végeig részt vett a mozgalmakban. — Juhász Medárd Mihály premontrei kanonok, volt főgymnáziumi igazgató, életének 72-ik és papságának 45-ik évében, Leleszen. — Mattesz András, mérnök, nyug. uradalmi tiszttartó, Wekerle Sándor pénzügyminiszter nagybátyja, 79 éves, Moórott. — Gr. Bethlen Kálmán, 50 éves, Nagy-Szebenben. — Grailich Frigyes József, pozsonyi nyug. liceumi tanár, 95 éves korában. A derék tanférfiut érdemei elismeréseül nyugalomba vonulásakor a király a koronás aranyérdemkereszttel tüntette ki. — Krisztián Alajos, főreáliskolai tanár, 63 éves, Debreczenben. — Göllner Mihály, Szászrégen polgármestere. — Pethes József, volt országgyűlési képviselő, 80 éves, Jászberényben. — Id. Kovács Lajos, székelyudvarhelyi városi tanácsos, 69 éves. — Nedeczky Antal, primási gazdatiszt, életének 28-ik évében, Esztergomban. — Jászay Miklós, 48/49-iki honvédszázados, 62 éves, Budapesten. — Jancsó István, bácskai nemzetségből származó szlavoniai földbirtokos, volt tartománygyűlési képviselő, 87-ik évében, Rumában. — Mózer Bertalan, városi főjegyző, régi tevékeny tisztviselő, Mező-Kövesden. — Várnai Győző, fiatal mérnök, Hajdú-Szoboszlón. — Schuszter Mihály, kir. erdőmester, képzett szakférfiu, 41 éves, Kolozsvártt. — Hirsch Jakab, budapesti nagykereskedő. Hirsch Simon fia és társa budapesti nagykereskedőczég főnöke, 73 éves Budapesten. — Kohn Ambrus, lévai kerületi főrabbi, élete 57 évében, Monoron. — Fried Áron, rabbi, kit nagy talmud-tudósnak tartottak, 78 éves, Hajdu-Böszörményben. — Potemkin Alfonz, régi nyomdász, sokoldalú, sok nyelvet beszélő férfiu, ki arról volt nevezetes, hogy 1848 márcz. 15-ikén ő szedte ki a Landerer és Heckenast-féle nyomdában a «Mit kíván a magyar nemzet» feliratú hires 12 pontot, 70 éves korában, Budapesten. — Csiki Károly, a marosvásárhelyi takarékpénztárnak tizenhárom éven át buzgó igazgatója, 57 éves, Maros-Vásárhelytt. — Péterffy Kálmán, 31 éves, Budapesten.

Somssich Andorné, szül. Jeszenszky Zsuzsanna, a Dunán-túl egyik tisztelt hölgye, ki a társaséletben nagy tevékenységet fejtett ki s buzgón elősegített minden nemes ügyet, 49 éves korában, Saárdon. — Özv. Kern Vilmosné, szül. Kopdel Eleonora, életének 79-ik évében, Budapesten. — Özv. Urs Ferenczné, szül. Szárász Anna, Urs Nándor budapesti kerületi kapitány édes anyja, 68 éves korában, Érden. — Petrichevich-Horváth Jozefina, bárónő, 16 éves Alvinczen. — Pásztélyi Olga, Pásztélyi János kir. kuriai biró leánya, hosszas szenvedés után 23 éves korában Budapesten. — Vitányi Etelka, özv. Vitányi Józsefné leánya 28 éves, Tokajban. — Királyi Gézáné szül. Kurzbeck Miláda, 27 éves, Ujpesten. — Solymosi Elekné, a népszinház komikusának neje, Nagy-Enyeden, 31 éves korában.

Szerkesztői mondanivalók.

Levél B . . . . . Péter úrhoz. Ha kezdő munkája, kinek tehetségét fejleszteni s ízlését kiművelni még nem volt módjában: határozott tehetségre vall. Élénk kedély nyilatkozik benne s meglehetős érzék a költői forma és kifejezések iránt. De csak a külformát értjük, a vers alakítása gyenge, *szétfolyó*; a gondolatmenet szakadozott s a különböző hangulatok nem olvadnak benne jól össze. Az affektált népiesség sem előnye. Ennek tulajdonítjuk az e fajta szerencsétlen kifejezéseket:

«Az a lány vert az én szívembe bogarat»

Ez valóságos csodabogár. De azért ne csüggedjen; önműveléssel, kitartással még sikert arathat.

Megint . . . . Közölni fogjuk.

Túrszegi Jób. Van benne némi balladai hang, de ez inkább csak a külsőségben nyilatkozik. A mese tragikai csomója nincs jól megkötve, a jellemzés pedig egészen halvány, elmosódott.

Feriz. Az érdekes tudósítást társlapunkban, a «Politikai Ujdonságok»-ban használtuk föl.

Népdalfélék. Jeles egy nép. Az előbbiek csakugyan nem minden érdem nélkül valók, néhol a dalhang szerencsésen el van bennük találva; de vannak formabeli s más fogyatkozásaik, melyek a közlés ellen szólnak. A «Jeles egy nép» czimű vers egészen gyönge.

Ajkaidról kél panasz. A versforma nagyon szerencsétlenül van választva, a félig érzelmes, félig kedélyes hangot, melyet a vers tartalma megkiván, egyhangú pattogásával sehogysem fejezi ki; a több strófára terjedő mondatok pedig csaknem olvashatatlanná teszik.

Visszatéréskor. Elég értelmes munka, csakhogy nagyon hosszadalmas és lapos; a szenvedély heve és ereje egészen hiányzik belőle.

SAKKJÁTÉK.

1670. számu feladvány. Ursic A.-tól.

SÖTÉT.

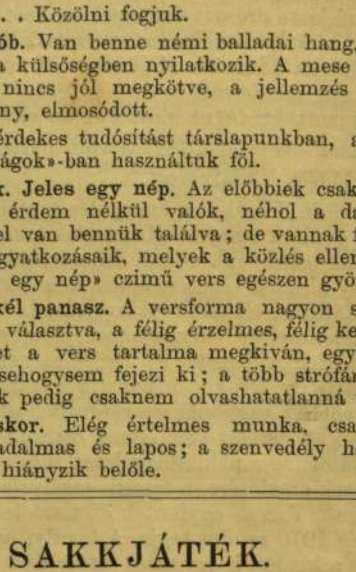

VILÁGOS.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1663. számu feladvány megfejtése.

Glyn J.-től.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos. a.*	*Sötét.*
1. Be7—g7	--- Kd3—c4 (a)	1. --- ---	--- Kd3—e3: (b-
2. Bg7—g2	--- Kc4—d3	2. Bg7—g3 †---	K. t. sz.
3. Vb2—d4 mat.		3. Vb2—f5 mat.	

Világos. b.	*Sötét.*
1. --- --- ---	--- Kd3—e4
2. Vb2—e2 ---	--- Ke4—f5
3. Ve2—f3 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Kézdivásárhelytt:* Győrbiró Gergely. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *A pesti sakk-kör*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 26-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Ki testbe' szolga, lélekben lehet szabad.*

HETI-NAPTÁR, julius hó.

Nap		Katholikus és protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
12	V.	D 8 Gualb János	D 7 Henrik	30 F. 12 apost.	6
13	H.	Jenő pk. vt.	Margit	1 Julius K., D.	7
14	K.	Bonaventura	Bonavent.	2 B.-A. meze.	8
15	S.	Apost. oszlása	Apost. oszl.	3 Jáczint vt.	9
16	C.	Karmelh. B.-A.	Ruth	4 Krétai And.	10
17	P.	Elek hv.	Elek	5 Márta özv.	11
18	S.	Kamill hv.	Jenő	6 N. Szinoesz	12 S.Ch.B

Holdváltozás. ☽ Első negyed 14-én 6 óra 45 pk. regg.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Félretett selyemkelméket 25%—33⅓% és 50% **engedménynyel** az eredeti árakból — szállit méter- és ruhánként szállítás- és vámdíj-mentesen **Henneberg G.** (cs. és kir. udv. szállító) gyári raktára, **Zürichben.** Minták postafordultával. — **Levelekre Svájczba 10 kr.-os bélyeg ragasztandó.**

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvárusnál kapható:

„OLCSÓ KÖNYVTÁR"

Szerkeszti GYULAI PÁL.

Megrendelésnél elégséges az illető számok felemlitése.

1. *Csokonai Vitéz Mih.* Dorottya. 20 kr.
2. *Bret Harte* kaliforniai beszélyei. 40 kr.
3. *Kölcsey Ferencz* elbeszélései. 20 kr.
4. *Macaulay T. B.* Machiavelli. Angolból forditotta B. P. 20 kr.
5. *Kerényi Frigyes* összes költeményei. 1840—1851. 60 kr.
6. *Sandeau Gyula.* A montsabreyi kastély. Beszély. Francziából forditotta. B. S. 20 kr.
7. *Kármán József.* Fanni hagyományai. Beszély. 20 kr.
8. *Sollohub* gróf. Előkelő világ. Orosz beszély. 30 kr.
9. *Szigligeti Ede.* Liliomfi. Eredeti vigjáték. népdalokkal, zenével, három felvonásban. 20 kr.
10. *Dickens Károly.* Karácsonyi ének 30 kr.
11. *Gogol Miklós.* Beszélyek az orosz életből. 20 kr.
12. *Chateaubriand.* Atala. Francziából ford. Csiky K. 20 kr.
13. *Tennyson Alfréd.* Király-idyllek I. Helén. — Ginevra. Angolból ford. *Szász* Károly 20 kr.
14. *Macaulay T. B.* Lord Bacon. Angolból ford. B. P. 40 kr.
15. *Kemény Zsigmond.* Szerelem és hiuság. Beszély. 30 kr.
16. *Hugo Victor.* Hernani. Szomorujáték. 30 kr.
17. *Kölcsey Ferencz* válogatott szónoki művei. 60 kr.
18. *Jósika Miklós* b. Egy igaz ember. Beszély. 20 kr.
19. *Conscience H.* A szegény nemes. Flamand beszély. 40 kr.
20. *Pope S.* A műbirálatról. Tanköltemény. 20 kr.
21. *Pálffy Albert.* Egy kastély az erdőben. Beszély. 20 kr.
22. *Boissier Gaston.* Virgil. Forditotta Végh Arth. 30 kr.
23. *Sollohub* gróf. A gyógyszerészné. Beszély. 20 kr.
24. *Macaulay T. B.* Milton. Angolból forditotta B. P. 20 kr.
25. *Goethe.* Iphigenia Taurisban. Dráma. Ford. *Kis* János. 30 kr.
26. *Beaumarchais.* Figaro házassága vagy egy napi bolondság. Vigjáték öt felv. Ford. *Paulay* Ede 50 kr.
27. *Gyulai Pál.* A vén szinész. Beszély. 20 kr.
28. *Stifter Adalb.* Brigitta. Beszély. 20 kr.
29. *Gauthier Th.* A lélekcsere. Regény. Francziából ford. *Szekula* Gyula. 30 kr.
30. *Macaulay T.* Byron. Angolból forditotta B. P. 20 kr.
31. *Jerrold Douglas.* Zsák Mór. Beszély. 30 kr.
32. *Eynaud A.* Ferizade dala. Beszély. 20 kr.
33. *Czuczor Gergely* népies költeményei. 30 kr.
34. *Prescott H. E.* Schäffer Magdalena. Beszély. 40 kr.
35. *Sayous E.* A mongolok betörése Magyarországba. 1241—1242. Francziából ford. *Takács* István 20 kr.
36. *Zichy Antal* elbeszélései. 30 kr.
37. *Quintus Horatius Flaccus.* A költészetről. Levél a Pisókhoz. Ford. *Czuczor* Gergely 20 kr.
38. *Flegler S.* A magyar történetirás történelme. *Sayous E.* A magyar történelem kútforrásai. 60 kr.
39. *Sand György.* Az ördög-mocsár. Beszély. Francziából ford. *Csukássi* József 30 kr.
40. *Lessing G. E.* Laokoon. 50 kr.
41. *Kovács Pál.* Farsangi kalandok. Beszély. 20 kr.
42. *Csokonai Vitéz M.* Lilla. 30 kr.
43. *Merimée Prosper.* Carmen. Beszély. 20 kr.
44. *Nagy Ignácz.* Tisztujitás. Vigjáték négy felvonásban. 1842-ben akadémiai pályadijt nyert mű. 40 kr.
45. *Murray E. C. Grenville.* A franczia politikai életből. 60 kr.
46. *Fraknói Vilmos.* II. Lajos és udvara. Történeti rajz. 20 kr.
47. *Sand György.* Leoni Leó. Beszély. 50 kr.
48. *Michelet Gyula.* Lengyel- és Oroszország. 30 kr.
49. *Flegler Sándor.* Kölcsey Ferencz. 20 kr.
50. *Gradányi József.* Egy falusi nótáriusnak budai utazása. 40 kr.
51. *Plouvier Ed.* Beszélyek. 30 kr.
52. *Feuillet Octav.* Trécoeur Julia. Elbeszélés. 30 kr.
53. *Kazinczy Ferencz.* Magyarországi utak. 20 kr.
54. *Tolstoj L. N.* gróf. Családi boldogság. Beszély. 40 kr.
55. *Kisfaludy Károly.* Tihamér. Beszély. 30 kr.
56. *Flegler Sándor.* Szalay László és munkái. 50 kr.
57. *Szigligeti Ede.* Magyar szinészek életrajzai. 40 kr.
58. *Vasiliadis Sz. N.* Galatea. Dráma. 20 kr.
59. *Dayka Gábor.* Költeményei. 20 kr.
60. *Kazinczy Ferencz.* Bácsmegyeinek gyötrelmei. 30 kr.
61. *Gogol Miklós.* Bulyba Tárász. Beszély. 30 kr.
62. *Kisfaludy Károly.* Irene. Szomorujáték 5 felvonásban. 30 kr.
63. *Zsilinszky Mihály.* Kupeczky János. 20 kr.
64. *Körner Tiv.* Zrinyi. Szomorujáték. Ford. Szemere Pál. *Körner* Zrinyijéről. Birálat, irta Kölcsey Ferencz. 40 kr.
65. *Csokonai Vitéz M.* Ódák. Két könyvben. (1794—1804.) 20 kr.
66. *Andersen.* Regék és mesék. Forditotta Milesz Béla. 30 kr.
67. *Kisfaludy Károly* víg beszélyei. 40 kr.
68. *Ouida.* Egy pár kis faczipő. Beszély. Angolból ford. *Belényesi* Gábor. 40 kr.
69. *Theuriet.* A Buzavirágék háza. Beszély. 30 kr.
70. *Schiller.* Mózes küldetése. Forditotta Jurany Gusztáv. 20 kr.
71. *Taine H.* Az eszmény a művészetben. Francziából ford. *Harrach* József. 30 kr.
72. *Lessing* Gotthold Ephraim. Bölcs Náthán. Drámai költemény. Németből ford. Zichy Antal. 50 kr.
73. *Beulé* Augustus családja és kora. Francziából átdolgozta *Molnár* Antal. 30 kr.
74. *Lindau Pál.* Molière. Németből forditotta Bánfi Zs. 30 kr.
75. *Feuillet Octáv.* Egy nő naplója. Regény. Ford. *Fáy* Béla. 40 kr.
76. *Macaulay.* Barère Bertrand. Forditotta *Angyal* Dávid. 30 kr.
77. *Moliere.* A bot-csinálta doktor. Vigjáték. 20 kr.
78. *Louis-Lande L.* Camaron. 20 kr.
79. *Bodenstedt Frigyes.* Shakespeare élete és művei. 30 kr.
80. *Merimée Prosper.* Colomba. Beszély. 40 kr.
81. *Berzsenyi Dániel* versei. Hatodik kiadás. 50 kr.
82. *Kisfaludy Károly.* Csalódások. Vigjáték 4 felvonásban. 20 kr.
83. *Arago és Vermond.* Az ördög naplója. Vigjáték. 20 kr.
84. *D'Haussonville.* Sand György. Francziából. 30 kr.
85. *Teleki László* gróf. Kegyencz. Szomorujáték. 40 kr.
86. *Heyse Pál.* A grófi kastélyban. Beszély. 20 kr.
87. *Musset Alfréd.* Ne fogadj fel soha semmit. Vigjáték. 20 kr.
88. *Uchard Mario.* Jean csillaga. Beszély. 40 kr.
89. *Bulwer Edvard.* A jövő nemzedéke. Regény. 40 kr.
90. *Karr Alfonz.* A normandiai Penelope. Regény. 50 kr.
91. *Pulszky Ferencz.* Eszmék Magyarország története philosophiájához. 30 kr.
92. *Macaulay T. B.* A pápaság. Angolból ford. B. P. 20 kr.
93. *Mészáros Ignácz.* Kartigám. Regény. Ötödik kiadás. 80 kr.
94. Amerikai nők. Rajzok és beszélyek. Ford. György Aladár 40 kr.
95. *Kölcsey Ferencz* versei. Ötödik kiadás. 60 kr.
96. *Zschokke Henrik.* A szegény viltshirei lelkész naplójából. Beszély. 20 kr.
97. *Kont Ignácz.* Aristophanes. 30 kr.
98. *Cherbuliez Victor* Apépi király. Elbeszélés. 30 kr.
99. *Hugó Károly.* Bankár és báró. Szomorujáték 3 felv. 20 kr.
100. *Szilágyi Sándor.* Történeti rajzok. 60 kr.
101. *Csengeri Antal.* A magyar közoktatás és közművelődés némely főbb kérdéseiről. 50 kr.
102. *Vautier Gy.* A keresztanya. Beszély. 30 kr.
103. *Kisfaludy Károly* versei. VII. kiadás. 50 kr.
104. *Bérczy Károly.* A gyógyúlt seb. Beszély. 30 kr.
105. *Gaius Valerius.* Catullus versei. Ford Csengery János. 30 kr.
106. *Szigligeti Ede.* A trónkereső. Szomorujáték 5 felv. 30 kr.
107. Theophrastus jellemrajzai. 20 kr.
108. *Gyulai Pál.* Br. Eötvös József. Emlékbeszéd. 20 kr.
109. *Lamartine.* Heloïse és Abelard. Forditotta Erhardt. 20 kr.
110. Olasz beszélyek. Irták *Barilli, Ghislanzoni és Sara.* Olaszból ford. Huszár I. és Mócs Zsigmond 50 kr.
111. *Augier Emil.* A Fourchambault család. Szinmű. 40 kr.
112. *Pálffy Albert.* A szebeni ház. Beszély. 20 kr.
113. *Tennyson Alfréd.* Arden Enoch. Angolból Jánosi G. 20 kr.
114. *Turgenjev Iván.* Tavaszi hullámok. Regény. 40 kr.
115. *Farina Salvatore.* Két szerelem. Regény. 30 kr.
116. *Goethe F.* Hermann és Dorottya. Ford. Hegedüs I. 20 kr.
117. *Pálffy Albert.* Az itélőmester leánya. Tört. beszély. 40 kr.
118. *Macaulay T. B.* Nagy Frigyes. 30 kr.
119. *Theuriet.* Veronika asszony. Beszély. 30 kr.
120. *Puskin Sándor.* Anyégin Eugén. Regény versekben. 60 kr.
121. *Beaumarchais.* A sevillai borbély. Vigjáték. 30 kr.
122. *Szalay László.* Mirabeau. 40 kr.
123. *Gaal József.* A peleskei nótárius. Bohózat. 40 kr.
124. *Csokonai Vitéz Mihály.* Békaegérharcz. Irta Homer. 20 kr
125. *Kisfaludy Károly.* A kérők. Vigjáték három felvonásban. 30 kr.
126. *Collins Vilmos.* Sophokles. Angolból forditotta Kont I. 30 kr.
127. *Daudet Ernő.* A férj. Regény. Francziából ford. Luby Gy. 50 kr.
128. *Spielhagen Frigyes.* Az utolsó órában. Elbeszélés. 30 kr.
129. *Kisfaludy Sándor.* Összes regéi. I. 70 kr.
130. *Kisfaludy Sándor.* Összes regéi. II. 50 kr.
131. *Kochanovszkyné.* Szeretett. Orosz beszély. 30 kr.
132. *Poole János.* Pry Pál. Vigjáték. 30 kr.
133. *Andersen János Keresztély.* Képeskönyv képek nélkül. 20 kr.
134. *Gombos Imre.* Az esküvés. Szomorujáték öt felvonásban. 40 kr.
135. *Szentjóbi Szabó László.* Mátyás király vagy a nép szeretete jámbor fejedelmek jutalma. 30 kr.
136. *Pulszky Ferencz.* Martinovics és társai. 20 kr.
137. *Forster-Arnold Florence.* Deák Ferencz. Életrajz. Angolból ford. *Pulszky* Ágost. 60 kr.
138. *Bessenyei György.* A philosophus. Vigjáték. 30 kr.
139. *Ebelot Alfréd.* Casaux András. Rajz a délamerikai pampaszokból. Ford. Kárffy Titusz. 30 kr.
140. *Hugo Viktor.* Borgia Lucretia. Dráma. Ford. Szász K. 30 kr.
141. *Tennyson Alfréd.* Költői beszélyek. Ford. *Csukássi* József. 30 kr.
142. *Goldoni Károly.* A hazug. Vigjáték. Ford. *Radó* Antal. 40 kr.
143. *Delpit Albert.* Odette házassága. Regény. Ford. *Fáy* J. Béla. 50 kr.
144. *Taylor Tamás.* Barátságból. Vigjáték. Ford. *Csiky* G. 20 kr.
145. *B. Feuchtersleben Ernő.* Adalék a lélek életrendjéhez. Ford. Dr. *Kleckner* Alajos. 80 kr.
146. *Augier E. és Sandeau Gy.* Poirier ur veje. Szinmű. Ford. *Haraszti* Gyula. 30 kr.
147. *Gozlan Leo.* Három ara egy koronára. Beszély. 20 kr.
148. *Suonio.* A hold regéi. Finnből ford. Vikár Béla. 20 kr.
149. *Orosz beszélyek.* Irták Puskin S., Gogoly M., Krylov I., Dosztojevszkij T. és Turgenyev. Ford. Csopey László. 80 kr.
150. *Fáy András.* Érzelgés és világ folyása. 30 kr.
151. *Lever Károly.* Viharban. Regény. Ford. György Aladár. 60 kr.
152. *Legouvé Ernő.* Beatrix. Szinmű. Ford. Feleky József. 40 kr.
153. *Csiky Gergely.* Az első és második. Elbeszélés. 30 kr.
154. *Malot Hector.* Pompon. Regény. Francziából ford. Sz. E. 80 kr.
155. *Berczik Árpád.* Az igmándi kispap. Népszinmű. 30 kr.
156. *Kisfaludy Károly.* A pártütők. Vigjáték 3 felvonásban. 20 kr
157. *Gyulai Pál.* Szilágyi és Hajmási. Költői beszély. 20 kr.
158. *Bernardin de Saint-Pierre.* Pál és Virginia. 30 kr.
159. *Kemény Zsigmond.* Élet és irodalom. 30 kr.
160. *Petőfi Sándor* beszélyei. 30 kr.
161. *Le Sage.* A sánta ördög. Ford. Varga Bálint. 60 kr.
162. *Dugonics András* följegyzései. 30 kr.
163. *Greville Henrik.* Árulás. Regény. Ford. Huszár I. 80 kr.
164. *Schiller.* Wallenstein halála. Ford. Hegedüs I. 40 kr.
165. *Balzac Honoré.* Grandet Eugenia. Ford. Toldy László 60 kr.
166. *Kölcsey Ferencz* országgyülési naplója. 1832—1833. 60 kr.
167. *Csiky Gergely.* Anna. Dráma egy felvonásban. 20 kr.
168. *Klapp Mihály.* Rosenkranz és Güldenstern. Vigj. négy felvonásban. Ford. Csiky Gergely. 30 kr.
169. *Goldsmith Olivér.* A wakefieldi pap. Ford. Acs Zsigm. 50 kr.
170. *Petőfi Sándor.* A helység kalapácsa. Hősköltemény. 20 kr.
171. *A magyar emigratio mozgalmai* 1859—1862. Kossuth emlékiratai nyomán. 30 kr.
172. *Turgenjew.* Költemények prózában. Ford. Csopey L. 30 kr.
173. *Coppée Ferencz.* Kisebb szinművek. Ford. Csiky G. 20 kr.
174. *Fáy András.* A külföldiek. Vigjáték két felv. 20 kr.
175. *Roscher Vilmos.* A nemzetgazdaság a klasszikai ókorban. Ford. M. G. 20 kr.
176. *Theuriet.* A hableány. Beszély. Ford. Sz. E. 30 kr.
177. *Gaskellné.* Cranford. Regény. Ford. Belényesi Gábor. 60 kr.
178. *Ebers György.* Egy szó. Regény. Ford. Kacziány Géza. 80 kr.
179. *Malot Hector.* A szépség vonzereje. Ford. Sz. E. 80 kr.
180. *Wieland.* Abderiták. Ford. Farkas Albert. 1 frt.
181. *Gyöngyösi I.* Ének Thököly és Zrinyi Ilona házasságáról. 30 kr.
182. *About Edmond.* A csonka-fülű ember. Regény. Ford. *Fáy* J. Béla. 50 kr.
183. *Neményi Ambrus.* A franczia forradalom hirlapjai és hirlapirói. 30 kr.
184. *Boileau.* A költészetről. Tanköltemény 4 énekben. Ford. *Erdélyi* János. 30 kr.
185. *Két házaspár.* Vigjáték Picard után francziából ford. *Csiky* Gergely. 20 kr.
186. *Dugonics András.* Kún László. Szomoru történet. Bevezetéssel Dr. *Heinrich* Gusztávtól 40 kr.
187. *Turgenyev Sz. Iván.* Egy vadász iratai. Ford. *Csopey* L. 1 frt 20 kr.
188. *Theuriet A.* Aurélia néni. Regény francziából. 60 kr.
189. *Wlisloczki Henrik, dr.* Az erdélyi czigány népköltészet. 20 kr.
190. *Longfellow Henrik.* Hiavata. Ford. *Tamásfi* Gyula. 40 kr.
191. *Kazinczy Gábor.* Emlékbeszéd Szemere Pál felett. 20 kr.
192. *Moncrieff.* A szégyenlős. Vigjáték. Ford. *Csiky* Gergely 20 kr.
193. *Eliot György.* A raveloei takács (Silas Marner). Regény. Ford. *Kaczián*y Géza 60 kr.
194. *Berczik Árpád.* Nézd meg az anyját. Vigjáték. 30 kr.
195. *Concha Győző.* A kilenczvenes évek reformeszméi és előzményeik. Irodalomtörténeti vázlat. 40 kr.
196. *Augier.* A bürök. Vigjáték. Ford. *Perényi* István. 30 kr.
197. *Gervinus.* Bevezetés a XIX. század történetébe. 50 kr.
198. Olasz költőkből. Ford. *Radó* Antal. 50 kr.
199. *Cicero.* Laelius a barátságról. Ford. *Némethy* G. 20 kr.
200. *Goethe.* Berlichingeni Gottfried. Ford. *Balla* M 50 kr.
201. *Pellico Sylvio.* Börtöneim. Ford. *Erdélyi* Károly. 50 kr.
202. *Taine H.* az olasz művészet bölcselete. Ford. *Kádár* B. 20 kr.
203. *Ilosvai Selymes Péter.* Az hirneves Tholdi Miklósnak historiája. Kiadja *Szilády* Áron. 20 kr.
204. *Gregorovius.* Pápák siremlékei. Ford. *Hegedűs I.* 30 kr.
205. *Longfellow W. Henrik.* Az arany legenda. Ford. *Jánosi* G. 40 kr.
206. *Chateaubriand.* René. Francziából ford. *Bogdánfy* Laj. 20 kr.
207. *Czuczor Gergely.* Hősköltemény és meséi. II. kiadás. 30 kr.
208. *Fáy András.* A mátrai vadászat. Vigj. 3 felvonásban. 20 kr.
209. *Augier és Foussier.* A szegény arszlánnők. Dráma öt felvonásban. Francziából forditotta *R. J.* 30 kr.
210. *Shakspeare.* Sok zaj semmiért. Vigjáték 5 felvonásban. Angolból ford. *Ács* Zsigmond. 30 kr.
211. *Constant Benjamin.* Adolf. Francziából ford. és bevezetéssel ellátta Dr. *Béri Moravcsik* Gyula. 30 kr.
212. *Lévay József. Bozzai Pál* hagyományai. 30 kr.
213. *Greguss Ágost.* A balladáról. A Kisfaludy-Társaság által 1864-ben jutalmazott pályamű. 3-ik javitott és bővitett kiadás. 40 kr.

Megrendelésnél elégséges az illető számok felemlitése.

214. *Planche Gusztáv.* Művészek csarnoka. (Ráfael, Michel Angelo, Leonardo da Vinci.) Francziából ford. *Szász* K. 30 kr.
215. *Tibullus Elégiái.* Forditotta, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta *Csengeri* János 30 kr.
216. *Petrarca* összes szerelmi szonettjei. Forditotta és magyarázatokkal ellátta *Radó* Antal. 80 kr.
217. *Szász Károly.* Schiller. Élet- és jellemrajz. 30 kr.
218. *Storm Tivadar.* A kastélyban. Beszély. Ford. *Balla* M. 20 kr.
219. *Corneille Péter.* Cinna vagy Augustus kegyelme. Tragédia. Francziából ford. *Pajor* István. 20 kr.
220. *Czuczor Lyrai Költeményei.* 40 kr.
221. *Racine.* Athalia. Tragédia öt felvonásban. Francziából forditotta *Csiky* Gergely. 20 kr.
222. *II. Fülöp.* Prescott nyomán *Szász* Károly. 30 kr.
223. *Schiller kisebb prózai irataiból.* Aesthetikai értekezések. Németből forditotta *Zollner* Béla. 30 kr.
224. *William Brough.* Flipper és Nobler. Vigjáték egy felvonásban. Angolból forditotta *Csiky* Gergely. 20 kr.
225. *Dahn Felix.* Odhin vigasza. Ford. gr. *Csáky* Albinné. 80 kr.
226. *Norris W. E.* Vidal Adrián. Regény. 1 frt 20 kr.
227. *Csengeri Antal.* Deák Ferencz emlékezete. 30 kr.
228. *Eckstein Ernő.* Aphrodite. Ford. *Sasváry* Armin. 40 kr.
229. *Szerb népdalok és hősregék.* Ford. *Székács* J. 50 kr.
230. *Dugonics András.* Báthory Mária. 60 kr.
231. *Gr. Hoffmannsegg* utazása Magyarországon 1793—94-ben. Forditotta és bevezette Berkeszi I. 30 kr.
232. *Coppée F.* Severo Torelli. Dráma 5 felv. Ford. *Csiky* G. 30 kr.
233. *Sribe és Vander-Burch.* Clermont vagy a művész neje. Szinmű 2 felvonásban. Ford. *Csiky* G. 30 kr.
234. *Pulszky Ágost.* Pázmány Péter. 20 kr.
235. *Szigligeti Ede.* Fenn az ernyő, nincsen kas. Vigjáték. 30 kr.
236. *Chateaubriand* F. A vértanuk. Franczia eredetiből ford. Dr. Rada István. 1 frt 20 kr.
237. *Ouida.* Egy orgonaág. Elbeszélés. Angolból forditotta Haraszti Gyula. 30 kr.
238. *Simai* Kristóf. Igazházi, egy kegyes jó atya. Mulatságos játék. Második kiadás. Bevezetéssel Erdélyi Károlytól. 30 kr.
239. *Heyse* Pál. Két rab. Beszély, németből forditotta R. M. 30 kr.
240. *Pálffy* Albert. A báróné levelei. Beszély. 30 kr.
241. *Szohráb.* Költői elbeszélés. Abúl Kászim Manszúr Firdúszi «Sáh-Náme» czimü művéből. Perzsából forditotta Fiók Károly. 30 kr.
242. *Grillparzer* Ferencz. Medea. Szomorujáték. Németből forditotta Hegedüs István. 30 kr.
243. *Erdélyi* János. Aesthetikai előtanulmányok. 20 kr.
244. *Taine* Hippolit Ad. A görög művészet bölcselete. Francziából forditotta Dr. Ferenczi Zoltán. 30 kr.
245. — — A németalföldi művészet bölcselete. Francziából forditotta Dr. Szántó Kálmán. 30 kr.
246. *Eliot* György. Bede Adám. Regény, angolból forditotta Salamon Ferencz. II. kiadás. 1 frt 50 kr.
247. *Bayle* Bernard. Az esernyő. Vigjáték egy felvonásban. Angolból forditotta Csiky Gergely. 20 kr.
248. *Ballagi* Aladár. I. Frigyes Vilmos porosz király. 30 kr.
249. *Björnstjerne* Björnson. Leonarda. Szinmű négy felvonásban. Forditotta Kárffy Titusz. 30 kr.
250. *Berczik Árpád.* A protectió. Eredeti vigjáték 3 felv. 30 kr.
251. *Rousseau J. J.* A társadalmi szerződés vagy az államjog alapelvei. (Du contrat social). Ford. König Ferencz. 50 kr.
252. *Radnai Rezső.* Aesthetikai törekvések Magyarországon 1772—1817. 60 kr.
253—254. *Thackeray M. Vilmos.* Hiuság vására. Regény hős nélkül. Angolból forditotta Récsi Emil. Két kötet. 3 frt.
255. *Karr Alfonz.* Hajnal után két héttel. Regény. Francziából forditotta W. M. 20 kr.
256. *Rádai Ráday Pál munkái.* Összegyüjtötte s életrajzzal zette Négyessy László. 40 kr.
257. *Deák Ferencz* miért nem ment el az 1843-iki országgyülésre? Közli Kónyi M. Deák F. beszédei. I. kötetéből 30 kr.
258. *Tisza Domokos hátrahagyott versei.* Kiadta édes anyja. Második kiadás. 30 kr.
259. *Corneille.* Cid. Tragédia. A budapesti nemzeti szinház megbizásából francziából forditotta Radó Antal. 20 kr.
260. *Lessing.* Barnhelmi Minna vagy a katonaszerencse. Vigjáték öt felvonásban. Németből ford. Kazinczy Ferencz 40 kr.
261. *Andrássy Gyula gr.* beszéde a véderő-törvényjavaslat tárgyában. Elmondatott: 1889 április 5. 20 kr.
262. *III. Napoleon.* A tüzérség multja és jövője. Francziából forditotta Theisz Gyula. 30 kr.
263. *Schiller Frigyes.* Stuart Mária. Szomorujáték Forditotta Sulkovsky József. 50 kr.
264. *Milton János.* Az elveszett paradicsom. Angol eredetiből forditotta Jánosi Gusztáv. 80 kr.
265—267 *About Edmund.* A régi bástya. Regény. Francziából forditotta Sz. E. Három kötet. 2 frt 40 kr.
268. *Krasewszky I. Ignácz.* Ulána. Beszély. Lengyelből ford. Timkó Iván. 30 kr.
269. Deák Ferencznek az 1861-ik évi országgyüléstől elfogadott két fölirata. Közli *Kónyi Manó.* 30 kr.
270. *Szigligeti Ede.* Csikós. Eredeti népszinmű. 30 kr.
271. *Sandeau Gyula.* Az örökség. Beszély. Francziából ford. Gyalui Farkas. 40 kr.
272. *Echegaray József.* A nagy Galeotto. Dráma. A spanyol eredetiből forditotta Patthy Károly. 40 kr.
273. *Pascal gondolatai.* Francziából forditotta Béri Gyula. 50 kr.
274. *Kónyi Manó.* Beust és Andrássy. 1870—1871-ben. 30 kr.
275. *Imre Sándor.* A középkori magyar irodalom stiljáról. 20 kr.
276. *Sand György.* Indiána. Francziából Récsi Emil. 80 kr.
277. *Gyulai Pál.* Arany János. Emlékbeszéd. 20 kr.
278. *Barsi József.* Utazás ismeretlen állomás felé 1849—1856. 80 kr.
279. *Dumas Sándor* id. A Saint-cyri kisasszonyok. Vigjáték 5 felvonásban. Francziából ford. Fáy J. Béla. 30 kr.
280. *Csiky Gergely.* A zokoli uraság két leánya. Elbeszélés. 30 kr.
281. *Szász Károly.* Horatius. Élet és jellemrajz. 30 kr.
282. *Peard Francis Mary.* Molly mama. Regény. Angolból forditotta Sz. E. 50 kr.
283. *Kis János* superintendes *emlékezései életéből.* Maga által feljegyezve. Második kiadás. 1 frt 20 kr.
284. *Csiky Gergely.* A nagyratermett. Vigjáték 3 felvonásban. A m. t. Akadémia 1889-iki pályázaton 200 arany Karácsonyi-dijat nyert. 40 kr.
285. — — A nagymama. Vigjáték 3 felvonásban. 30 kr.
286. *Lavisse Ernő.* Európa politikai történetének átnézete. Francziából ford. Angyal Dávid. 30 kr.
287. *Aristoteles poëtikája.* Görögből ford. bevezetéssel és magyarázó jegyzetekkel ellátta Dr. Geréb József. 30 kr.
288. *Sophokles.* Elektra. Ford. Csiky Gergely. 20 kr.
289. *Listi László munkái.* Életrajzzal bevezette Komáromy András. 1 frt 40 kr.
290. *Régi utazások.* Magyarországon és a Balkán félszigeten. 1054—1717. Összegyüjtötte és jegyzetekkel kisérte Szamota István 1 frt 40 kr.
291. *Augier E.* Az arczátlanok. Vigjáték 5 felvonásban. Francziából forditotta Gurnesevits Lajos. 30 kr.
292. *Sophokles.* Oedipus király. Ford. Csiky Gergely. 20 kr.
293. — — Oedipus Kolonosban. Ford. Csiky Gergely. 20 kr.
294. — — Antigone. Ford. Csiky Gergely. 20 kr

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdő.

A szt.-margitszigeti sétakert, **tiszta, pormentes levegőjével** és elismert jó hatásu **35° R. meleg kénes forrásvizével** legalkalmasabb gyógyhelynek bizonyult. A korszerü fürdőberendezéseken kivül van **300 szoba, társalgási és tekejáték-terem, posta, telefon, távirda.** Kitünő eredménnyel használtatott a hévviz mint fürdő vagy belsőleg, mint gyógyital és belélegzésre a következő kóralakok ellen: **csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések után fellépett izzadmányok, görvély s bujakór, máj-, gyomor-, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat-, gége- tüdőhurut, hüdések, idegbántalmak.** Utóbbiak ellen a villamos fürdők alkalmaztattak meglepő sikerrel. Fürdő- és menetjegy együtt váltva, valamint fürdőbérletnél mérsékelt ár. A gyógyhelyen fürdővendégek a fürdő- és menetjegynél előnyben részesülnek. **A lakásoknál május és szeptemberben 30 százalék engedmény.** Rendelő fürdőorvos **Dr. Bauer Antal** főherczegi udv. orvos. **Fürdőidény tartama május 1-től szept. 30-ig.** Hajóközlekedés félóránkint. Menettérti jegy **hétköznap 20 kr., vasárnap és ünnepnap 34 kr.** Naponként katona- és czigányzene. Árszabály kivánatra bérm. megküldetik. Megrendeléseket lakásokra átvesz

a szt.-margitszigeti gyógyfürdő felügyelősége Budapesten.

MAGYARHON ELSŐ. LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapittatott 1847.

Brauswetter János Szegeden. Cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és műórás, föltalálója a remontoir inga-óráknak, stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

1891. jul. **175. sz.** 1891. jul.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbizásából szerkeszti

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

A gróf Széchenyi Istvánhoz intézett megtisztelő levelekről. — Zichy Antaltól.
Kaliforniai tanulmányok. (III.) — Gaullieur H. után, francziából — Nendtvich Gusztávtól.
A socialismusról. (I.) — Joób Lajostól.
Szuleima. Elbeszélés. — Loti P. után, francziából — Bánfi Zsigmondtól.
Költemények: A hírvívők. — Legifj. Szász Károlytól. — Vadászdal. — Burns után. angolból — Lévay Józseftől.
Agyagipari tárlatunk. — Telkes Simontól.
Értesitő. Chélard: La Hongrie contemporaine. — mp. — Suppan V.: Paedagógiai jelentés az ifjuság testi neveléséről. — Imre Józseftől. — Les conditions du travail en Autriche-Hongrie. — B. I. — Baksay S.: Szeder-indák — gd. —Válasz «Felméri és az uj Magyarország» czimü czikkre. — Felméri Lajostól. — Válasz a «Válasz»ra. — Pauer Imrétől. — Hibaigazitás.

Megjelen évenkint 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesten.

50 év óta sikerrel használtatik!

Szeplő és májfoltokat, valamint az összes bőrtisztátalanságokat eltávolit jótállás mellett a

Spitzer-féle szeplő és májfolt elleni arczkenőcs és Salvátor-szappan.

Valódi minőségben egyedül a 115 év óta fennálló

DIENES J. C.-féle
Salvator-gyógyszertárban
ESZÉKEN, FELSŐVÁROS,

kapható. 1 tégely **Spitzer-kenőcs** 35 kr. 1 darab **Salvátor-szappan** 50 kr. Hatása előmozdittatik a Spitzer-féle salakos mosdóviz használata által, 1 üveg ára 50 kr. Ajánlom makacsabb bőrtisztátalanságoknál a **Milic-arczkenőcsöt,** 1 tégely 50 kr. — **Kitünő lyoni rizspor,** 1 doboz 1 forint, kis doboz 50 krajczár.

☛ **FIGYELMEZTETÉS!** Készitményeimet kitünő hatásuk miatt sokan utánozzák, kéretik tehát a t. cz. közönség csakis **Dienes-féle** eszéki kenőcsöt és szappant kérni és elfogadni. ☚

Raktár Budapesten, Török József gyógyszertárában Király-utcza 12.

☛ **Postai megrendelések utánvét mellett azonnal pontosan eszközöltetnek.** ☚

Legjobb és Leghirnevesebb Pipere Hölgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Képes árjegyzék ingyen és bérm. Harmonikáról külön árjegyzék!

VÉGHLESI VERA FORRÁS

Hazánk **legtisztább, legolcsóbb** és **legjobb** szénsavdus, égvényes **savanyuvize, Véghles-Szalatnán,** Zólyomm. mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban:

Erzsébet-körut 56. szám alatt,

továbbá füszerüzletekben és vendéglőkben!

Telefon összeköttetés. Számos raktár a vidéken.

Különös figyelemre méltó!

A hirneves dr. Forti-féle SEBTAPASZ,

mely rendkivüli gyógyereje, eloszlató, érlelő s fájdalmat csillapitó hatása által leggyorsabb, legbiztosabb és egyszersmind gyökeres gyógyulást eszközöl különnemü bajokban, 1 csomag ára **50 kr.,** nagyobb csomagé **1** frt haszn. utasitással együtt, postán küldve **20** kr.-ral több.

Központi küldeményező raktár Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál Király-utcza 12. sz.

Bécsben: Pleban Xav. Ferencz a régi cs. kir. tábori gyógyszetárában, István-tér 1. sz., Dr. Girtler gyógyszertárában, Freiung 7. sz., Scharrer Konrád gyógyszertárában, Mariahilferstrasse 72. szám, Fritz G. és R., Bräunerstrasse 5. sz., Raabe Bruno I. Bäckerstrasse 1. Droguistáknál. **Prágában:** Fürst József gyógyszertárában, Poric 1071. **Gráczban:** Nedwed A. gyógysz. a Múrtéren. **Budapesten:** Fáykiss József gyógyt. a «nagy Kristóf»-hoz. Ibos N. gyógyszertárában, V. ker. Nádor-utcza 3. sz. Buday E. városi gyógyszertárában, városháztér 9. sz. Pillich F. gyógysz. Dorottya-utcza 9. sz. Urbánn J. király-utcza 93. szám. Kriegner György Kálvin-tér. Barna Zsigmond marokkói utcza 2; továbbá Thallmayer és Seitz, Nádor-utcza 10. Kochmeister Fr. utódainál, nagy korona-utcza 32. Neruda Nándor, hatvani utcza 7. sz. Droguistáknál. Telkessy J. udvari gyógyszerész a várban. Vlassek E. gyógyszerésznél a Krisztinavárosban, János-tér. Dr. Szabó B. gyógyszerész Viziváros, fő-utcza. Moldoványi J. gyógyszerésznél, Viziváros, fő-utcza. Eiszdorfer G. gyógysz. Tabánban. (Ráczváros) Palota-utcza és Dévay Szőllősy J. gyógytárában, Krisztinaváros, Karácsonyi-utcza sarkán. — Továbbá **Acson; Aradon; Balaton-Füreden; Balassa-Gyarmaton; B.-Csabán; Berettyó-Ujfalun; Debreczenben; Dunaföldváron; Egerben; Eperjesen; Érsekujvárott; Eszéken; Gyöngyösön; Győrött; H.-Hadházon; Husztón; Jászberényben; Kalocsán; Kaposvárott; Karczagon; Kassán; Késmárkon: Kis-Várdán; Komáromban; Léván; Losonczon; Mező-Kövesden; Mező-Kászonyban: Mező-Kovácsházán; Miskolczon; N.-Becskereken; N.-Kanizsán; N.-Károlyban N.-Körösön; N.-Szombaton; N.-Váradon; Nyiregyházán; Nagy-Kállón; Pakson; Pécsett; Pozsonyban Putnokon; Rimaszombaton; Rozsnyón; S.-A.-Ujhelyen; Sopronban; Sümegen; Szatmáron; Szarvason; Szegeden; Sz.-Fehérvárott; Székelyhidon; Szentesen; Szolnokon; Szombathelyen; Tarpán; Temesvárott; Técsőn; T.-Ujlakon: Tokajban; Tolnán; Tornaalján; Ungvárott; Vaálon; Varannón; Veszprémben; Villányon; Zilahon; Zirczen; Erdélyben; Brassón; Deésen; Fogarason; Holozsvártt; Kézdi-Vásárhelyen; M.-Vásárhelyt; N.-Szebenben; Szepsi-Szt-Györgyön; Szászvároson; Vajda-Hunyadon.**

Óvás! Sebtapaszom beszerzésénél hamisitásoktól óvakodjunk. Csak akkor valódinak tekintendő, ha minden csomaga göngyöletén védjegyemmel, a használati utasitás pedig azonkivül nevem vonása hasonmásával (facsimile) el van látva. Főkép még arra is ügyelendő, hogy a használati utasitás a pesti könyvnyomda részvény-társaság nyomása.

Ezen kitünö hatásu, nem eléggé ajánlható gyógytapasz készitője Forti László. Lak.: Budapest, I. ker., Nándor-utcza 3.

Kwizda KÖSZVÉNYFOLYADÉKA
fájdalomcsillapitó szer
köszvény, csúz és idegbajokban.

Ugyszintén jeles hatásu **ficzamodásoknál,** az **izmok** és **idegek feszültségénél, helyi görcsöknél** (lábikra-görcs), **idegfájás,** főként pedig **erősitésül nagy fáradságok, hosszú menetek** előtt és után.

☛ ***Egy palaczkkal 1 frt o. é.*** ☚

Kwizda Ferencz János, cs. és kir. osztrák és királyi román udv. szállitó és kerületi gyógyszerésznek, **Korneuburgban,** Bécs mellett.

Bizonyíttatik, hogy a **helyőrségi kórházban** és a **katonai fürdő-gyógyintézetben Badenben, Kwizda köszvényfolyadéka** a **csúz** különböző alakjai, névszerint **izomcsúz,** úgyszintén a **köszvény** és **idegesség** ellen, ép ugy **magában,** valamint **hévfürdők segédeszköze** gyanánt, **jó hatással** alkalmaztatott.
Baden, 1886 szept. 21. ***Dr. Mühlleitner,*** cs. és kir. főtörzsorvos és kórház-vezető.

Főletét a Magyar királyság számára **Budapesten Török József** gyógyszertárában; kapható továbbá **nagyban:** Kochmeister Frigyes utódai, Neruda N., Thallmayer és Seitz, Strobentz testv., s Detsinyi F.-nél; **kicsinyben** minden gyógyszertárban.

Szives figyelembe vételül. E készitmény vásárlásánál kérjük, mindig **Kwizda köszvényfolyadékát** kérni, és arra ügyelni, hogy épugy minden palaczk zárványa, valamint a carton is a mellékelt védjegygyel legyen ellátva.

Védjegy.

Kwizda Ferencz János, cs. és k. osztr.-magyar és kir. román udv. szállitó, és ker. gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A RENDSZERES FÉRJEK.
VIGJÁTÉK HÁROM FELVONÁSBAN.
Irta
BELOT ADOLF.
Francziából
BERCZIK ÁRPÁD ÉS TOLDY ISTVÁN.
Második kiadás. — Ára fűzve 40 kr.

A JÓ BARÁTOK.
SZINMÜ NÉGY FELVONÁSBAN
Irta
SARDOU VIKTOR.
Forditotta SZERDAHELYI KÁLMÁN.
Második kiadás. — Ára fűzve 40 kr.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utcza 4. sz.)

29. SZÁM. 1891. BUDAPEST, JULIUS 19. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt egész évre 12 frt, fél évre — 6 • | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt, félévre — 4 • | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt, félévre — 3 • | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

AZ ANGOL KIRÁLYNŐ UNOKÁJÁNAK LAKODALMA.

RITKA, fényes ünnepnek volt a szinhelye e hó 6-án a windsori kastély. E napon vette nőül *Aribert* József Sándor anhalti herczeg schleswig-holsteini *Luiza* herczegnőt, a ki Viktória angol királynőnek unokája. Az ünnepnek különös jelentőséget az adott, hogy a menyasszony szülői épen a megelőző napon tartották meg ezüst-lakodalmukat, s hogy mind a két alkalomnál jelen volt a német császár is, s igy a földgömb leghatalmasabb nemzetei közül az angol és német uralkodóik személyében szerepeltek itt.

Az angol királynő harmadik leányának, Helenának férje, *Keresztély* schleswig-holsteini és sonderburgi-augustenburgi herczeg, nagyon keveset szerepelt eddig a közéletben. Midőn 25 évvel ezelőtt (1866 julius 5-én) az angol királynő vejévé lett, atyja már elvesztette volt Schleswig-Holsteint, melyet csaknem közvetlenül azelőtt foglaltak el a poroszok az osztrákok segitségével a kis Dániától és a herczegi vőlegény ekkor csak igénytelen vagyonu német katonatiszt volt. Azóta sem zavar sok vizet, Angliába költözött, s a német-dán eredetü katonából lassanként csendes angol falusi főúr lett, ki 1874 óta állandóan a windsori parkban fekvő Cumberland-palotában s igy királyi anyósának közvetlen közelében lakik, politikába nem avatkozik, de szenvedélyes vadász, a windsori parknak gondos felügyelője s apróbb tiszteleti hivatalokat is visel, így például Windsor fősheriffje, a berkshirei önkéntes lövészek ezredese, stb. Kitünő családapának mondják. Négy gyermekét maga tanította irni, olvasni, lovagolni és vadászni, s most is gyakran jár ki velük lóháton vagy kocsin, s minden évben egy-két hónapig együtt utazgatnak külföldön, legtöbb időt Darmstadtban töltve, hol a hesseni nagyherczeg szintén egyik veje Viktória királynőnek.

Ily polgárias hajlamokban nőtt fel legfiatalabb gyermeke, *Luiza* herczegnő is, ki 1872 aug. 12-én született s így most 19 évében van. Szeret olvasgatni, festeni és lovagolni, harmadfél évvel idősebb nővérével folyvást együtt van.

AZ ANGOL KIRÁLYNŐ UNOKÁJÁNAK LAKODALMA. — AZ ESKÜVŐ A SZENT-GYÖRGY KÁPOLNÁBAN WINDSORBAN.